

256005

691/6 v

ПОЧАТКИ

до

УЛОЖЕННЯ НОМЕНКЛЯТУРИ И ТЕРМИНОЛОГИИ
природописної, народної

V.

Написавъ

Иванъ Верхратський

Членъ

„Просвіти“ и „Физиографичнёго товариства“
въ Кракові.

Накладомъ М. Димеша.

У ЛЬВОВІ.

Зъ друкарні Ставропійського Института,

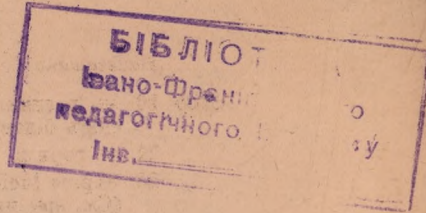
підъ заряд.: Ст. Гурковського.

1872.

Р
20831

ПОЧАТКИ

до

УЛОЖЕННЯ НОМЕНКЛЯТУРИ И ТЕРМИНОЛОГІІ ПРИРОДОПИСНОЇ,
народної

У.

Написавъ

Иванъ Верхратський,

Членъ „Просвіти“ и „Физиографичного товариства“
въ Кракові.

Накладомъ М. Димеша.

У ДЪВОВІ.

Зъ друкарні Ставропигийського Інститута,
підъ заряд.: *Ст. Гуквоського.*

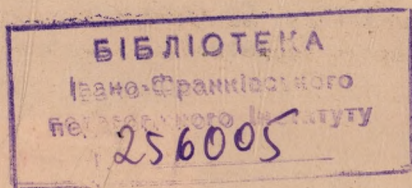
1872.

НАТАРОН

Не зважай на врожай — сій жито, хлібь буде.

Народна пословиця.

Випускъ сей ділиться на дві частини. Въ першій частині поміщаю наукову номенкляшуру Кадовбовцівъ (gastrozoa) а зашімъ м'якунівъ, лучаківъ, полипівъ и налибочокъ; у вторій подаю нові межі людомъ узбирані машеріяли до номенкляшури и шерминологіи природоисної. При шворенню назовні (номенкляшури) наукової гасстрозоівъ поводився я подібно якъ при зусшавлянню номенкляшури артрозоівъ ш. в. по більшій частині переводивъ наукові назви латинські на язикъ руський, въ рідшихъ случаяхъ самъ ушворювавъ назви після одмішнійшоу визнаки швору природного. Машеріялу гошового ш. в. шерминівъ въ ушсахъ народа живучихъ мавъ я симъ разомъ дуже мало, и шо шихъ кілька назвъ народнихъ, кошрі сушь, принадлежашъ м'якунамъ. Для звіряшъ прочихъ клясъ не ма ні одной назви природної. Сушь шо або звіряша морські, кошрихъ нашъ людъ не знав, бо ихъ у насъ нема; або сушь шо живошинки шакъ дрібні, шо ихъ лише мішець (спеціялістъ) и шо за помочію скла побільшаючого одличав. Тому для шакихъ звіряшъ ушворювавъ всюди назви нові. Въ поміщенихъ шушъ машеріялахъ для номенкляшури подибле Шановний Чисташель часто лише одміни назвъ въ прежнихъ випускахъ находячихъ ся. Мимо шов я и шіи одміни радо шушъ предкладаю: бо и синоними маюшь своє значенне и свою вагу, якъ о шімъ вже перше висказавъ гадку.

Въ додашку подаю шакожъ декошрі сказочки о звіряшахъ, наслідовання голосівъ звірячихъ и пр. Виравді подібні річи не належашъ до номенкляшури и шерминологіи, ша все маюшь и они свою сшійнось, показуюшь, якъ нашъ людъ задивляе ся на природу его окружаючу, якъ у зв'язицахъ природи лицює неразъ дуже оригинально вла-

сні чувства и пригоди и посвідчають о властивімъ его дошені и гуморі. Прошу н. пр. прочитати сказочки о перепелиці и деркачу. Накликуваннє шихъ верескливыхъ шищъ озиваючихся въ ліші по нашихъ поляхъ и лугахъ віддане шакъ вірно и мелодійно людськими словами — чи не збумишъ знавця, чи не стане показомъ о вродженій шалановишоси нашого люду? Гадаю проше, Шановні Читашелі не поремшвують на мене, що народні швори шого рода по крайній мірі яко додашочокъ при збірнику назвъ природописнихъ примощаю.

Високоповажному Панові Димешови, коширий опашь принявъ кошша печашання на себе, виражаю прилюдно якъ найщиршу подяку.

У Львові дня 9. Вересня 1872.

Иванъ Верхрашський.

М'якуни. Mollusca. Weichthiere.

ГОЛОВЦІ. CEPHALOPHORA. KOPF-WEICHTHIERE.

Головоногі. Cephalopoda. Kopffüßser.

- Двузязвні. **Dibranchiata. Zwei-kiemer.**
- Осьмерники. Octopoda. Achtfüßser.
- Осьмерникъ. Octopus. Seepolyp.
Звичайний. Vulgaris Gewöhnl. S.
- Пажминець. Eledone. Moschuspolyp.
Звичайний. Moschata.
- Мореплавокъ. Argonauta, Papierboot.
- Хрускаль. Argo, Zerbrechliches P.
- Десятерники. Decapoda.
Zehnfüßser.
- Мутнякъ. Sepia. Dintenfisch.
- Чорнилець. Officinalis. Gemeiner Dintenfisch.
- Маратка. Loligo. Kalmar.
Звичайна. Vulgaris. Gemeiner K.
- Колстень. Sepiola.
Звичайний. Vulgaris.
- Трубанка. Spirula. Posthörnchen,
Перона. Peronii Perons P.
- Чотирезязвні. **Tetrabranchiata. Vierkiemer.**
- Кораблинці. Nautilina. Schiffsboote.
- Корабликъ. Nautilus. Schiffsboot.
Звичайний. Pompilius. Gemeines Schiffsboot.

Пероногі. Pteropoda. Flossenfüßser.

- Нари. Gymnosomata. Nackte Flossenfüßser.
- Оплавка. Clio. Wallfischschnecke.
Сіверна. Borealis. Wallfischaa.
- Визявокъ. Pneumodermon. Hautkieme.
- Перона. Peronii. Peron's H.
- Вкриті. Thecosomata, Beschaltete Flossenfüßser.
- Просіянка. Hyalea. Krystalschnecke.
- Трійзубка. Tridentata. Dreizählige Krystalschnecke.
- Ославокъ. Cleodora.
- Пирамидальний. Pyramidata.
- Паслимъ. Limacina.
Звичайний. Helicinalis.

Червоногі або Равли. Gasteropoda Bauchfüßser od Schnecken.

- Легкодишні. Pulmonata. Lungenschnecken.
- Хлизець. Arion. Wegschnecke.
- Лісовий або Мазюкъ. Empiricorum. Grosse Wegschnecke.
- Городний. Hortensis. Garten. W.
- Маслюкъ. Limax. Egelschnecke.
- Великий. Maximus, Grösste E.
- Полѣвий. Agrestis. Ackerschn.

- Похвинець. *Vaginulus*.
 Точечкований. *Punctulatus*.
 Шкаралушникъ. *Testacella*.
 Ушковець. *Haliotoidea*.
 Слимакъ. *Helix*. Schnirkelschnecke.
 Виноградний. *Pomatia*. Wein-
 bergschnecke (Павликъ виногр.).
 Окрапокъ. *Arbustorum*. Geflechte
 Schnirkelschnecke.
 Вересникъ. *Ericetorum*. Haide-
 Schnirkelschnecke.
 Копилецъ. *Obvoluta*. Aufgeroll-
 te Schnirkelschencke.
 Закутень. *Personata*. Masken-
 Schnirkelschnecke.
 Хланикъ. *Bulinus*. Frassschnecke.
 Гірський. *Montanus*. Berg-F.
 Темний. *Obscurus*. Dunkelfar-
 bige F.
 Ахатка. *Achatina*. Achatschnecke.
 Мласка. *Lubrica*. Glatte A.
 Голочка. *Acicula*. Nadelschnecke.
 Переприця. *Zebra*, *Zebra*-Schne-
 cke.
 Куклянка. *Pupa*. Windelschnecke.
 Кимачка. *Uva*. Bienenkörbchen.
 Мохничка. *Muscorum*. Gew. W.
 Янтарка. *Succinea*. Bernsteinschne-
 cke.
 Паирка. *Amphibia*. Gewöhnliche
 Bernsteinschnecke.
 Сверлячка. *Clausilia*. Schliessmund-
 schnecke.
 Двозубка. *Bidens*. Zweizähnige
 Schl.
 Скливокъ. *Vitrina*. Glaschnecke,
 Прозрачокъ. *Pellucida*. Gewöhn-
 liche G.
 Равликъ. *Helicophanta*.
 Куртопигъ. *Brevipes*.
 Жуканъ. *Scarabus*. Käferschnecke.
 Звичайний. *Imbrium*. Gemeine K.
 Ухатка. *Auricula*. Ohschnecke.
 Узірка. *Monile*.
 Варцабъ. *Limnaeus*. Schlamm-
 schnecke (Пьявушникъ).
 Ставовий. *Stagnalis*. Sumpf-Schl.
 Уханъ. *Auricularis*. Ohr-Schl.
 Опонь. *Amphiplea*. Mantelschne-
 cke.
 Хлизка. *Glutinosa*. Schleimige M.
 Диманка. *Physa*. Blasenschnecke.
 Жемчужокъ. *Fontinalis*. Perlen-
 blase.
 Плоскокружокъ. *Planorbis*. Tel-
 lerschnecke.
 Роговатий. *Corneus*. Grosse T.
 Випругастий. *Carinatus*. Gekiel-
 te T.
 Бережистий. *Marginatus*. Geran-
 dete T.
 Кругеротикъ. *Cyclostoma*. Kreis-
 mundschncke.
 Сподобий. *Elegans*. Zierliche K.
 Слимужка. *Helicina*.
 Тлаковичка. *Neritella*.
 Пузарка. *Ampullaria*. Kugelschne-
 cke.
 Прялиста. *Fasciata*. Gemeine K.
 Гребінезяви. *Pectinibranchia*.
 Kammkiemer.
 Перушка. *Valvata*. Kammschnecke.
 Гребеньчата. *Cristata*. Gewöhn-
 liche Kammschnecke.
 Мокравинець. *Paludina*. Sumpf-
 schnecke.
 Живородокъ. *Vivipara*. Lebendig
 gebärende Sumpfschnecke.
 Погрузка. *Bythinia*.
 Маровата. *Impura*. Unreine
 Sumpfschnecke.
 Мурань. *Melanopsis*.
 Гольчатка. *Acicularis*.
 Берерівка. *Litorina*. Uferschnecke.
 Звичайна. *Litorea*. Gew. Uferschn.
 Однозубиця. *Monodonta*.
 Чарочка. *Modulus*.
 Кружниця. *Turbo*. Kreiselschnecke
 Мрамориста. *Marmoratus*. Mar-
 morirte Kreiselschnecke.
 Хробоватка. *Rugosus*. Runzlige K.

- Золотоустка. *Chrysostomus*.
Goldmund.
- Срібноустка. *Argyrostomus*. Silbermund.
- Красань. *Meleager*.
- Сорокалка. *Pica*. Elsterschnecke.
- Вежалька. *Turritella*. Thurmschnecke.
- Задвійка. *Duplicata*.
- Пошириста. *Imbricata*.
- Крута. *Terebra*.
- Літвичка. *Scalaria*. Wendeltreppe.
- Звичайна. *Communis* Gem. W.
- Латвиця. *Delphinula*. Lappenschnecke:
- Звичайна. *Laciniata* Delphin.
- Углоротъ. *Trochus*. Eckmund.
- Термітникъ. *Agglutinosus*. Trödelweib.
- Фіалівка. *Janthina*. Veilchenschnecke.
- Звичайна. *Communis*. Gem. V.
- Пирамидка. *Pyramidella*. Pyramiden.
- Постружка. *Dolabrata*. Gew. P.
- Роззявка. *Ringicula*.
- Ушківка. *Auriculata*.
- Тлака. *Nerita*. Mondschnecke.
- Кісткована. *Tesselata*. Gewürfelte Mondschnecke.
- Тлаковинка. *Neritina*. Flussschwimm-schnecke.
- Річна. *Fluviatilis*. Gem. Fl.
- Кубарка. *Navicella*. Nachenschnecke.
- Мережка. *Neritoidea*.
- Пупчатка. *Natica*. Nabelschnecke
- Брижка. *Monilifera*.
- Порцелянка. *Cypraea*. Porcellanschnecke.
- Оканя. *Argus*. Argus - P.
- Яйцівка. *Ovula*. Eischnecke.
- Звичайна. *Oviformis*. Hüherei.
- Кружиль. *Conus*. Kegel.
- Мрамористий. *Marmoratus* Marmorkegel.
- Кляжий. *Cedo nulli* Unvergleichlicher K.
- Багровець. *Purpura*. Purpurschnecke.
- Красиль. *Patula*. Weitmund.
- Бочанка. *Dolium*. Tonnenschnecke.
- Шоломка. *Galea*. Grosse Tonne.
- Севель. *Buccinum*. Kinkhorn.
- Філястий. *Undatum*. Wellhorn.
- Окриль. *Strombus*. Flügelschnecke.
- Велитна. *Gigas*. Riesenoehr.
- Перстівка. *Pteroceras*. Fingerschnecke.
- Океанка. *Oceani*.
- Гусенижка. *Chenopus*. Gänsefuss-schnecke.
- Бабівка. *Pes pelecani*. Pelekanfuss.
- Кольчинець. *Murex*. Stachelschnecke.
- Ожинець. *Brandaris*. Brandhorn.
- Шоловоригъ. *Tritonium*. Trompentschnecke.
- Красий. *Variatum*. Tritonshorn.
- Різнозяви. *Heterobranchia*. Verschiedenkiemer.
- Слухачя. *Heliotis*. Seeohrschnecke.
- Гузата. *Tuberculata*. Gemeine S.
- Нехарь. *Aplysia*. Meerhase.
- Гидкий. *Depilans*. Giftkuttel.
- Сковородівка. *Patella*. Napfschnecke.
- Звичайна. *Vulgata*. Gemeine N.
- Раковина. *Chiton*. Käferschnecke.
- Лущиста. *Squamosus*. Schuppige Käferschnecke.
- Вільнозяви. *Nudibranchia*. Nacktkiemer.
- Нертця. *Scyllaea*. Seemoos-schnecke.
- Звичайна. *Pelagica*.
- Боковигъ. *Glaucus*. Seitenfuss.
- Атлантицький. *Atlanticus*. Atlantischer Seitenfuss.

Різноноги. Heteropoda.
Kielfüßer.

- Випружниця. Carinaria. Kielschnecke.
Озпачка. Mediterranea. Mittelmeer Kielschnecke.
Палистка. Phyllirhoë. Blattschnecke.
Головачка. Vuccephala.

Трубівки. Protopoda.
Röhrenschnecken.

- Скручань. Vermetus. Wurmschnecke.
Хробаковата. Lumbricalis. Gemeine Wurmschnecke.
Гомжниця. Siliquaria. Schotenschnecke.
Звичайна. Anguina. Schlangenförmige S.
Зубаиць. Dentalium. Meerzahn.
Слоневий. Elephantinum. Elephantenzahn.

БЕЗГОЛОВІ. ACERHALA.
KOPFLOSE WEICHTHIERE.

Раменоноги Brachiopoda.
Armfüßer.

- Провертъ. Terebratula. Lochmuschel.
Склівка. Vitrea. Glasartige L. (Провертка подовгаста. Terebratella oblonga).
Кружівка. Discina. Kreismuschel.
Гладка. Levis. Glatte K.

Скальки. Conchifera.
Muscheln.

- Одномязові. Monomya. Einmuskeler.
Троисть. Tridacna. Dreispaltmuschel.
Велитна. Gigas. Riesenmuschel.

- Устриця. Ostrea. Auster.
Зьідома. Edulis. Essbare St.
Перлівниця. Meleagrina. Perlmuschel.
Справедна. Margariti fera. Echte Perlmuschel.
Птичівка. Avicula. Schwalbenmuschel.
Ширококрила. Macroptera. Breitflügelige Schwalbenmuschel.
Клевичъ. Malleus. Hammermuschel.
Звичайний. Vulgaris. Gew. H.
Зарубничка. Crenatula. Kerbmuschel.
Білосмуга. Avicularis. Weissgestreifte K.
Скоиця. Spondylus. Klappermuschel.
Царська. Regius. Königliche K.
Шереха. Lima. Feilenmuschel.
Лусковаста. Squamosa. Gemeine F.
Керманка. Pedom.
Скоичівка. Spondyloideum.
Фалдівка. Plicatula. Faltenmuschel.
Гребенятка. Cristata. Kammförmige F.
Нерівномязі. Heteromya. Ungleichmuskler.
Застромецъ. Pinna. Steckmuschel.
Лущистий. Squamosa. Schuppige St.
Угlostінка. Tichogonia. Plattenmiesmuschel.
Різновида. Polymorpha.
Муличъ. Mytilus. Miesmuschel.
Свідний. Edulis. Essbare M.
Мірничка. Modiola.
Решітчаста. Cancellata.
Камошъ. Lithodomus. Dattelmuschel.
Дахтилякъ. Lithophagus. Meerdattel.
Двумязові. Dymya. Zweimuskelige.
Зівка. Chama. Lappenmuschel.

- Пувидця. *Gryphoides*. Gemeine L.
 Кошелька. *Corbula*. Korbmuschel.
 Пуката. *Gibba*.
 Корабиця. *Arca*. Arche.
 Ноївка. *Noae*. Noas A.
 Шликівка. *Cucullaea*. Karpenmu-
 schel.
 Серезка. *Auriculifera*. Kapuze.
 Оріхівка. *Nucula*. Nuss-Muschel.
 Перлистка. *Margaritacea*. Ge-
 meine Nuss-Muschel.
 Черепашка. *Anodonta*. Teichmu-
 schel.
 Звичайна. *Cyanea*. Schwanen T.
 Качівка. *Anatina*. Enten — T.
 Скoйка. *Unio*. Flussmuschel.
 Малярська. *Pictorum*. Maler-
 Flussmuschel.
 Жаблячка. *Margaritana*. Fluss-
 Perlmuschel.
 Перлорідна. *Margaritifera*. Ech-
 te Fluss-Perlmuschel.
 Лирівка. *Lyrodon*. Leierzahn-Mu-
 schel.
 Перляста. *Margaritaceus*. Kamm-
 Leierzahn-Muschel.
 Коритниця. *Mastra*. Trogmuschel.
 Побережка. *Solida*. Strandmu-
 schel.
 Мисничка. *Semele*.
 Молозка. *Lactea*.
 Руса. *Eugina*.
 Серцівка. *Cardioides*.
 Огрядка. *Astarte* або *Crassina*.
 Хрoвoвaтa. *Rugosa*.
 Ваганка. *Capsa*.
 Звичайна. *Rugosa*. Runzlige V.
 Піскомирць. *Psammobia*. Sandmu-
 schel.
 Озарь. *Vespertina*.
 Приголубий. *Coeruleus*.
 Обагра. *Sanguinolaria*.
 Рожанка. *Rosea*. Rosenrothe Sch.
 Сублюдка. *Donax*. Stumpfmuschel.
 Зубковаста. *Denticulata*. Gezäh-
 nelte Stumpfmuschel.
- Писариста. *Scripta*.
 Моложь. *Tellina*. Plattmuschel.
 Плоскатий. *Planata*.
 Сердушка. *Cardium*. Herzmuschel.
 Снідка. *Edule*. Essbare Herzm.
 Кольчата. *Aculeatum*. Stachlige
 Herzmuschel.
 Серцевидь. *Isocardia*. Ziegel-Herz-
 muschel.
 Правдвий. *Cor*. Ochsenherz.
 Подусердка. *Hemicardium*. Halb-
 Herzmuschel.
 Сплошка. *Cardissa*. Abgeplatte-
 te Halb-Herzmuschel.
 Скоробь. *Corbis*. Korbmuschel.
 Торокань. *Fimbriata*. Gefrans-
 te Korbmuschel.
 Ладка. *Venus*. Venus-Muschel.
 Лучиста. *Gallina*. Gestrahlte V.
 Гривенка. *Mercenaria*. Geldmu-
 schel.
 Киприя. *Cyprina*. Cyprine.
 Ісляндка. *Islandica*. Isländische C.
 Каменогідка. *Saxicava*. Felsen-
 bohrer.
 Звичайна. *Rugosa*. Runzlicher F.
 Скалівка. *Petricola*. Felsenbewohner.
 Листиста. *Lamellosa*.
 Опачь. *Venerupis*. Felsen-Venus-
 muschel.
 Передірць. *Perforans*. Gemeine K.
 Бурульниця. *Cyclas*. Kugelmuschel.
 Ставівка. *Lacustris*. Gemeine K.
 Гороховатка. *Pisidium*. Erbzenmu-
 schel.
 Кринична. *Fontinale*.
 Кирина. *Cyrena*.
 Восточна. *Orientalis*.
 Габа. *Mya*. Klaffmuschel.
 Звичайна. *Arenaria*. Gemeine Kl.
 Моранка. *Panopaea*.
 Велика. *Aldrovandi*.
 Качунка. *Anatina*. Enten-Klaffmu-
 schel.
 Придзѣбата. *Subrostrata*.
 Ілянка. *Lutaria*. Schlamm-Muschel.

Стиснена. *Compressa*.
 Ребрастка. *Pholadomya*. Rippen-
 muschel.
 Світлобіла. *Candida*. Weisse R.
 Окладинець. *Solen*. Messerscheide.
 Ножникъ. *Vagina*. Gerade M.
 Трубочатки. *Tubicola*. Röhrenmu-
 scheln.
 Скалосічъ. *Pholas*. Bohrmuschel.
 Звичайний. *Dactylus*. Gemeine B.
 Вертець. *Teredo*. Schiffsbohrowurm.
 Кораблєвий. *Navalis*. Gemeiner S.
 Руракъ. *Fistulana*.
 Булавичъ. *Clava*. Herkules Keule.
 Булатівка. *Clavagella*.
 Одчинка. *Aperta*.
 Ситчанка. *Aspergillum*. Siebm-
 schel.
 Яванська. *Javanum*. Javanische
 Siebm.

Огортниці. *Tunicata*. Sackthiere.

Бордюговці. *Ascidiae*. Seeschei-
 den.
 Шульга. *Phallusia*.
 Сосковата. *Mamillata*.
 Очертникъ. *Diazona*.
 Фіолетний. *Violacea*.
 Многостанникъ. *Polyclinum*.
 Зірчастий. *Constellatum*.
 Гразликъ. *Botryllus*. Trauben-
 scheide.
 Звіздчатий. *Stellatus*. Sternför-
 mige Traubens.
 Ильшиця. *Pyrosoma*. Feuerscheide.
 Велика. *Giganteum*. Grosse F.
 Облівки *Salpaxa*. Walzenscheiden.
 Сальпа. *Salpa*. Salpe.
 Опояска. *Zonaria*. Gegürtelte W.
 Плавчатка. *Pinnata*. Flossensalpe.

Лучаки. *Radiata*. Strahlthiere.

Хлюстні. *Holothuridea*. Seewalzen.

Хлюсняки. *Holothurida*. Wurmwalzen.
 Хлюснякъ. *Holothuria*. Seegurke.
 Трепангъ. *Edulis*. Trepang.
 Киячникъ. *Psolus*.
 Звичайний. *Phantapus*. Seegespens.
 Пятерниця. *Pentacta*.
 Листовачка. *Froncosa*.
 Ріплиці. *Synaptida*. Haftwalzen.
 Ріплиця. *Synapta*.
 Сосковата. *Mamillosa*.

Окольчі. *Echinodermata*. Stachelhäuter.

Іжовці. *Echinidea*. Seeigel.
 Іжовець. *Sphaerechinus*. (Echinus).
 Seeigel.

Збідомий. *Esculentus*. Gemeiner
 Seeigel.
 Овінець. *Diadema*.
 Приугловатий. *Subangulare*.
 Завійникъ. *Cidaris*. Meerturban.
 Царський. *Imperialis*.
 Паїжъ. *Echinometra*.
 Ячнякъ. *Lacunter*. Eierigel.
 Шитозоръ. *Clypeaster*. Schildigel.
 Шипокъ. *Rosaceus*. Rosen-Schild
 igel.
 Тарівка. *Scutella*. Scheibenigel.
 Шістєдірна. *Sexforis*. Sechslö-
 cheriger Scheibenigel.
 Колісчатко. *Rotula*.
 Пальчатє. *Digitata*.
 Игланъ. *Echinoneus*.
 Півмісячкова, *Semilunaris*.

- Серпеїжка. *Spatangus*. Herzigel.
 Багрівка. *Purpureus*. Purpurro-
 ther Herzigel.
 Звіздані. *Asteridea*. Seesterne.
 Звізданя. *Asteracanthion*. Stachel-
 stern.
 Червонява. *Rubens*. Gemeiner
 Seestern.
 Зірчакъ. *Asteriscus*. Plattstern.
 Болонякъ. *Palmipes*
 Ходмівка. *Oreaster*. Buckelstern.
 Мережиста. *Reticulatus*. Netz-
 stern.
 Гребенѣзвѣдникъ. *Asteropecten*.
 Kammstern.
 Помаранчевий. *Aurantiacus*. Hoch-
 gelber Kammstern.
 Гомжа. *Ophioderma*. Schlangenstern.
 Довгохвоста. *Longicauda*. Ge-
 meiner Schlangenstern.
 Ужистка. *Ophiolepis*.
 Обручкова. *Anulosa*. Geringel-
 ter Schlangenstern.
 Розчимхи. *Crinoidea*. Haarsterne.
 Гирівка. *Comatula*. Schopfstern.
 Європейська. *Europaea*. Europae-
 ischer Schopfstern.
 Цілонігъ. *Holopus*,
 Звичайний. *Rangii*.
 Пентакринъ. *Pentacrinus*.
 Медузець. *Caput Medusae*. Ме-
 dusenhaupt.
 Криновець. *Encrius*. Seelilie.
 Звичайний. *Liliiformis*. Gemeines.
**Пажиги. Acalepha. See-
 nesseln, Quallen od. Me-
 dusen.**
 Реброплави. *Stenophora*. Rippen-
 quallen.
 Чопівка. *Eucharis*. Zapfenqualle.
 Тидеманка. *Tiedemanni*. Tiede-
 mann's Zapfenqualle.
- Гребенѣряска. *Cyippe*.
 Звичайна. *Pileus*. Glatte Melo-
 nenqualle.
 Тясмиця. *Cestum*. Bandqualle.
 Звичайна. *Veneris*. Venus Gürtel.
 Хлипа. *Beroë*. Gurkenqualle.
 Яйцевата. *Ovata*. Eiförmige Gur-
 kenqualle.
 Кружкоплави. *Discophora*. Scheiben-
 quallen.
**Безобвідниці. Acraspeda. Unge-
 säumte Scheibenquallen.**
 Хлинякъ. *Medusa* (*Aurelia*). Schirm-
 qualle.
 Синявець. *Aurita*. Gemeine
 Schirmqualle.
 Блаватниця. *Cyanea*.
 Кудрявка. *Capillata*. Gemeine
 Haarqualle.
 Розчерень. *Rhizostoma*. Wurzel-
 qualle.
 Звичайний. *Cuvieri*. Gemeine
 Wurzelqualle.
 Плесень. *Cassiopea*. Scheibenqualle.
 Місячокъ. *Borlasea*. Borlase's
 Scheibenqualle.
 Морща. *Pelagia*. Knollenqualle.
 Світилиця. *Noctiluca*. Leuchtende K.
 Золотаня. *Chrysaora*. Winkelqualle.
 Очкова. *Ocellata*.
**Обводівки. Craspidota. Gesäumte
 Scheibenquallen.**
 Океянка. *Oceania*. Seequalle.
 Кепелиця. *Pileata*. Hutförmige
 Seequalle.
 Мошнякъ. *Thaumantias*. Beutel-
 qualle.
 Полукулистий. *Hemisphaerica*.
 Halbkuglige Beutelqualle.
 Ливниця. *Aequorea*.
 Форскаля. *Forskalinia*. Forskal's
 Scheibenqualle.
 Черенникъ. *Geryonia*. Stielqualle.

- Хоботень. *Proboscidalis*. Gemeine Stielqualle
- Лобані. *Hydriformia*. Polypenquallen.
- Лобачка. *Hydra*. Süßwasserpolyp.
- Звичайна. *Vulgaris*. Gemeiner Süßwasserpolyp.
- Палочня. *Coryne*. Kenlenpolyp.
- Лусковаста. *Squamata*, Schuppiger Kenlenpolyp.
- Рурничка. *Tubularia*. Röhrenpolyp.
- Тростоватка. *Calamaris*. Einfacher Röhrenpolyp.
- Корчинка. *Eudendrium*.
- Звичайна. *Ramosum*. Aestiger Röhrenpolyp.
- Напалочникъ *Podocoryna*.
- Мясночервоний. *Carnea*.
- Звоночиця *Campanularia*. Glockenpolyp.
- Видчасти. *Dichotoma*. Gabliger Glockenpolyp.
- Окружень. *Sertularia*.
- Яличка. *Abietina*. Meertanne.
- Рожникъ. *Antennularia*.
- Звичайний. *Antennina*. Hörner-Becherpolyp.
- Тулійниця. *Plumularia*. Federpolyp.
- Гребенівка. *Cristata*. Gekämmter Federpolyp.
- Цівочні. *Siphonophora*. Röhrenquallen.
- Пузировець. *Physaphora*. Blasen-träger.
- Двурядний. *Disticha*. Zweizeiliger Blasen-träger.
- Ворволинець. *Rhizophysa*. Wurzelblasenqualle.
- Нитковатий. *Filiformis*. Gemeine Wurzelblasenqualle.
- Задвійнякъ. *Diphyes*. Doppelqualle.
- Збанятникъ. *Campanulifera*. Glockentragende Doppelqualle.
- Пожаль. *Physalia*. Seeblase, Meer-nessel.
- Велика. *Pelagica*. Gemeine Seeblasse.
- Вітрильникъ. *Veella*. Segelqualle.
- Звичайний. *Spirans*. Gemeine Segelqualle.
- Хрустниця. *Porpita*. Knorpelqualle.
- Звичайна. *Mediterranea*. Gemeine Knorpelqualle.

Полипи. *Polypi*. Polypen od. Pflanzenthiere.

- Многовінцеві *Polyactinia*. Thierkorallen.**
- Мязгуни. *Holosarca*. Fleischpolypen.
- Блестня. *Lucernaria*. Latern-Aemone.
- Чотирерога. *Quadricornia*. Vierhörniger Meerschirm.
- Цвітань. *Actinia*. Meeranemone.
- Пасовка. *Mesembryanthemum*. Gew. Meeranemone.
- Кругодірникъ. *Cribrina*. Siebanemone.
- Кожаль. *Coriacea*. Rothe Siebanemone.
- Читниця. *Zoanthus*. Ranken-Koralle.
- Громадна. *Sociatus*. Gesellige Ranken-Koralle.
- Розпластні. *Madreporaria*. Steinkorallen.
- Губоватъ. *Fungia*. Pilz-Sternkoralle.
- Ріжківниця, *Agariciformis*. Gemeiner Pilzstern.
- Сулистникъ. *Desmophyllum*. Psalterkoralle.

- Звоздиковатий. *Dianthus*. Nelkenk.
- Пугарівка. *Syathina*. Becherkoralle.
- Звичайна. *Syathus*.
- Пучковниця. *Oculina*. Knospенкорале.
- Біла. *Virginea*. Jungfern-Koralle.
- Звоздичникъ. *Caryophyllia*. Nelkenkoralle.
- Стріпатий. *Lacera*. Distelkoralle.
- Пасинникъ. *Cladocora*. Zinkenkoralle.
- Дернистий. *Caespitosa*. Rasige Zinkenkoralle.
- Чашникъ. *Calycularis*. Kelch-Zinkenkoralle.
- Розстріпъ. *Anthophyllum*. Rasенкорале.
- Корчинецъ. *Fasciculare*. Büschige Rasенкорале.
- Розплющъ. *Explanaria*. Flachкорале.
- Попелястий. *Cinerascens*. Aschgraue Flachкорале.
- Звїздчатка. *Astraea*. Sternкорале.
- Пятиугольна. *Pentagona*.
- Павлинець. *Pavonia*. Pfauenкорале.
- Гребенястий. *Cristata*. Kammförmige Pfauenкорале.
- Листень. *Agaricia*. Blätterкорале.
- Полостъ. *Ampliata*. Elephantенохр.
- Пагорбниця. *Monticularia*. Hügelкорале.
- Коростка. *Microconos*.
- Крутоборозниця. *Maecandrina*. Hirнкорале.
- Звичайна. *Labyrinthica*. Labyrinthкорале.
- Дванадцятораменні. *Dodecactinia*. Zwölfstrahlige Polypen.
- Різнодіръ. *Heteropora*. Kronенкорале.
- Пуплинець. *Prolifera*.
- Розпластникъ. *Madrepora*. Schwammкорале.
- Колосатий. *Plantaginea*. Aehrenkoralle.
- Кодра. *Porites*. Lochкорале.
- Перстата. *Digitata*. Finger-Lochкорале.
- Точковиця. *Millepora*. Punktkорале.
- Плоската. *Complanata*. Zuckerкорале.
- Розчарка. *Pocillopora*. Bechersternкорале.
- Ланка. *Damicornis*. Damhirschкорале.

Осьмираменні. *Octactinia*. Achtstrahlige Polypen.

- Окорні. *Corticifera*. Rindenкораллен.
- Вінчикка. *Antipathes*. Staudенкораллен.
- Звичайна. *Scoraria*.
- Парожъ. *Gorgonia*. Hornкорале.
- Вієрка. *Flabellum*. Venusfächer.
- Хиботка. *Plexaura*. Sieb-Gorgonie.
- Ветлинка. *Viminalis*. Ruthenförmige Sieb-Gorgonie.
- Євника. *Eunicea*. Warzen-Gorgonie.
- Чорна. *Antipathes*. Schwarze Warzen-Gorgonie.
- Кольчина. *Muricea*. Stachel-Gorgonie.
- Пластовиця. *Placomus*. Seeheide.
- Олущъ. *Prymnoa*. Schuppenкорале.
- Рябінець. *Lepadifera*. Meer-Ressed.
- Коралекъ. *Corallium*. Edelкорале.
- Червоний. *Rubrum*. Blutкорале.
- Исида. *Isis*. Schmuck Koralle.
- Царка. *Hippuris*. Königскорале.
- Ставчинъ. *Mopsea*. Gliederкорале.
- Вилчакъ. *Dichotoma*.
- Узичъ. *Melitaea*. Knotенкорале.
- Охровий. *Ochracea*. Rothe Knotенкорале.
- Пернатка. *Pennatula*. Seefeder.
- Красна. *Rubra*. Rothe Seefeder.

- Світилка. Phosphorea. Gemeine Seefeder.
 Різкань. Virgularia. Ruthenfeder.
 Ситниковата. Juncea. Binsfeder.
 Веретиль. Veretillum. Meerspule.
 Рощикъ. Cynomorium.
 Окружочня. Umbellularia. Doldenkoralle.
 Гренляндска. Groenlandica. Grönländische Doldenkoralle.
 Корковниці. Alcyonaria. Коркполупен.
 Сопілковець. Tubipora. Orgelkoralle.
 Звичайний. Musica.
 Корювниця. Alcyonium. Massen Korklolyp.
 Легковата. Pulmo. Meerlungé.
 Лопунка. Lobularia. Fingerkoralle.
 Доловѣвата. Palmata. Handförmige Fingerkoralle.
 Опівъ. Cornularia. Füllhorn.
 Звичайний. Rugosa. Gemeines Füllhorn.
 Китичникъ. Xenia. Straussskoralle.
 Окружковатий. Umbellata. Gemeine Straussskoralle.
Моховатці. Bryozoa. Мооскорален.
 Розпері. Alcyonellina. Federbuschwirbler.
 Розперка. Alcyonella Federbusch-
 Polyp.
- Багівка. Stagnorum.
 Пушникъ Plumatella.
 Гомзикъ. Repens. Kriechender Federbusch-Polyp.
 Гребінчикъ. Cristatella. Schwimm-
 polyp.
 Звичайний. Vagans. Wasserschimmel.
 Рурочковці. Tubuliporina. Röhrenchen-
 polypen.
 Рурочковець. Tubulipora.
 Ометчикъ. Fimbria.
 Горнера. Hornera.
 Краснолистя. Frondiculata.
 Крисія. Crisia.
 Рясиста. Ciliata.
 Хлибні. Flustracea. Rindenpolypen.
 Хлибень. Flustra. Seerinde.
 Листоватий. Foliacea. Gemeine Blätterrinde.
 Переболонь. Membranipora.
 Волохата. Pilosa.
 Ошварникъ. Eschara.
 Листоватий. Foliacea.
 Олубня. Cellepora. Krustenkoralle
 Губовата. Spongites. Schwamm-
 stein.
 Мережниця. Retepora. Netzkoralle
 Нептунка. Cellulosa. Neptunsmans-
 chette. (т. є. Чохла Нептунова.)
 Закомірникъ. Cellaria. Zellenkoralle.
 Поповзъ. Reptans. Kriechende
 Zellenkoralle.
 Ковпникъ. Salicornia.

Первітники. Protozoa. Urthierchen.

Надивочки. Infusoria. Aufgussthierchen.

Вітлячки. Flagellata. Geissel-Infusorien.

Монади. Monadina. Monaden.

Крупинка. Monas. Punktthierchen.

Чудна. Prodigiosa. Wundermonade.

Хвостинець. Bodo. Schwanzmonade.

Прижень, Saltans.

Громадний. Socialis.

Гразлинокъ. Uvella. Traubenmonade.

Синникъ. Glaucoma.

Опанцирочки. Cryptomonadina. Panzermonaden.

Опанцирочокъ. Cryptomonas. Panzermonade.

Яйцеватий. Ovata.

Кольчинокъ, Procoecum. Stachelmonade.

Побликъ. Micans.

Бутлинка. Lagenella. Flaschenmonade.

Зелена. Euchlora.

Риликъ. Trachelomonas. Rüsselmonade.

Звичайний. Volvocina.

Кульнички. Volvocina. Kugelthiere.

Пауглинокъ. Gonium. Tafelthierchen.

Зелений. Pectorale.

Кульничка. Volvox. Kugelthierchen.

Звичайна. Globator. Gemeines K.

Дрожинки. Vibrionia. Zitterthierchen.

Дрожинка. Vibrio. Zitterthierchen.
Черточка. Lineola.

Молокосинець. Cyanogenus.

Молокожовтень. Xanthogenus.

Окрутень. Spirillum, Walzenspirale.

Вовникъ. Undula.

Ломачокъ. Bacterium. Gliederstäbchen.

Звичайний. Articulatum.

Зміннички. Astasiaea. Aenderlinge.

Змій. Astasia. Aenderling.

Жовтава. Flavicans. Gelber Aend.

Красноочокъ. Euglena. Schönauge.

Зелений. Viridis. Grünes Schönauge.

Халамужникъ. Chlorogonium. Nixchen.

Зеленчикъ. Euchlorum. Schöngrünes Nixchen.

Виромошки. Dinobryna. Wirbelmoosthierchen.

Виромошокъ. Dinobryon. Wirbelmoosthierchen.

Очертець. Sertularia. Wedelförmiges Moosthierchen.

Околики. Peridinaea. Kranzthierchen.

Роганчикъ. Ceratium. Horn-Kranzthierchen.

Троистий. Tripus. Dreihörniges Horn-Kranzthierchen.

Околинець. Peridinium, Kranzth.

Порошинокъ. Pulvisculus. Staubartiges Kranzthierchen.

Рясички. Ciliata. Wimper-Infusorien.

Кружелики. Cyclidina. Scheibenthierchen.

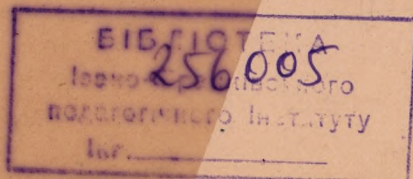
Кружеликъ. Cyclidium. Scheibenthierchen.

- Спявий.** Glaucoma.
Волосинокъ. Pantotrichum. Muffthierchen.
Угриковатий Enchelys. Längliches Muffthierchen.
Калитинці. Colepina. Büchsenthierchen.
Калитинець. Coleps. Büchsenthierchen.
Волохатий Hirtus. Haariges Büchsenthierchen.
Угринки. Encheleina. Walzenthierchen.
Угринка Enchelys. Walzenthierchen.
Куковка. Pupa. Puppenförmiges Walzenthierchen.
Мохнотокъ. Trichoda. Haarthierchen.
Звичайний. Pura. Reinliche Haarthierchen.
Білиночокъ. Leucophrys. Wimperthierchen.
Мясомиръ. Carnium. Fleisch-Wimperthierchen.
Губозубки. Chilodontina. Seitenschnäbel.
Озубчикъ. Prorodon. Zahnwalze.
Сніжнобілий. Niveus. Weisse Zahnwalze.
Губозубець. Chilodon. Seitenschnäbel, Lippenzähnen.
Шоломистий. Cucullus. Helmartiges Seitenschnäbel.
Шійнички. Tracheliina. Halsthierchen.
Шійничка. Trachelius. Halsthierchen.
Селезка. Anas. Gansähnliches Halsthierchen.
Укосець. Loxodes. Lippenthierchen.
Арфоватий. Cithara. Harfenförmiges Lippenthierchen.
Саклинокъ. Bursaria. Börsenthierchen.
Тенесовий. Intestinalis. Darm-Börsenthierchen.
Жабій. Ranarum.
Надрики. Colpodina. Busenthierchen.
Перлинокъ. Glaucoma. Perlenthierchen.
Искрикъ. Scintillans. Zitterndes Perlenthierchen.
Надрикъ. Colpoda. Busenthierchen.
Звичайний. Cucullus. Kappenartiges Busenthierchen.
Довгастка. Paramecium. Pantoffelthierchen.
Звичайна. Aurelia. Gemeines P.
Чістринки. Oxytrichina. Hechelthierchen.
Орожокъ. Ceratidium. Hornthierchen.
Клиноватий. Cuneatum. Keilförmiges Hornthierchen.
Чістрияка. Oxytricha. Hechelthierchen.
Звичайна. Pellionella. Pelzthierchen.
Череноружникъ. Stylonychia. Waffenthierchen.
Звичайний. Mytilus. Muschelthierchen.
Плавні. Euplotina. Nachenthierchen.
Плавень. Euplotes. Nachenthierchen.
Харонъ. Charon.
Головокружець. Discocerphalus. Scheibenkopf.
Вирникъ. Rotatorius. Wirbelder Scheibenkopf.
Окручки. Vorticellina. Glockenthierchen.
Трубничокъ. Stentor. Trompetenthierchen.

- Очернь. Niger.
- Опірчикъ. Trichodina. Urnenthier-
Вошинокъ. Pediculus. Polypen-
laus
- Лийчикъ. Ophrydium. Trichterthier-
chen.
- Дригликъ. Versatile. Grünes Gal-
lertglöckchen.
- Опохвикъ. Vaginicula. Scheiden-
thierchen.
- Кристалний. Crystallina. Кру-
stallenes Mantelglöckchen.
- Начереникъ. Epistylis. Säulenglöck-
chen.
- Мружень. Nutans. Nickendes Säu-
lenglöckchen.
- Окручокъ. Vorticella. Glockenthier-
chen.
- Облачокъ. Nebulifera.
- Осужень. Sarchesium. Glocken-
bäumchen.
- Звичайний. Polypinum. Schnel-
lendes Glockenbäumchen.
- Немирки. **Acinetina.**
- Лучикъ. Actinophrys. Sonnenthier-
chen.
- Малоротокъ. Microstoma.
- Немирець. Acineta. Strahlbäum-
chen.
- Дірочні Rhizopoda (Poly-
thalamia, Foraminifera)**
**Wurzelfüßer, Schnörkel-
korallen.**
- Безкомірочні. Athalamia. Nackte
Wurzelfüßer.
- Світка. Noctiluca.
- Звичайна. Miliaris.
- Несталокъ. Amoeba. Wechselthier-
chen.
- Розплавокъ. Diffuens. Auseinan-
der fließender Protens.
- Однокомірочні. Monostegia. Einfä-
chige Wurzelfüßer.
- Громия. Gromia. Gromie.
- Яйцевата. Oviformis.
- Кругликъ. Orbulina.
- Звичайний. Universa. (Ся дірочна
єсть дуже розповсюджена, а
и въ стані копальнимъ нахо-
диться именно пр. въ Велиць-
кій соли Каминній).
- Одноизці. Stichostegia. Einreihfä-
chérige Wurzelfüßer.
- Жолудецъ. Glandulina.
- Гладкий. Levigata.
- Зарубликъ. Nodosaria. Glieder-
schnürchen.
- Красивий. Elegans.
- Зублинокъ. Dentalina.
- Рівчастий. Sulcata.
- Листинокъ. Frondicularia.
- Перстенчикъ. Anularis.
- Осмичокъ. Lingulina. Züngelchen.
- Клиноватий. Cuneata.
- Прикрайчикъ. Marginulina.
- Редьковковатий. Raphanus.
- Площиничка. Placopsilina.
- Однінокомірочні. Enallostegia.
Wechselkammerige Wurzelfüßer.
- Цятинокъ. Guttulina.
- Оклинець. Vitrea.
- Розникъ. Polymorphina.
- Окремокъ. Silicea.
- Сугчикъ. Textilaria. Zöpfchen.
- Кудистий. Globulosa.
- Равловатки. Helicostegia. Schnecken-
häusige Wurzelfüßer.
- Гребенікружка. Cristellaria. Kamm-
rädchen.
- Шоломка. Cassis.
- Грошівка. Numulina. Numulit.
- Гладка. Levigata.
- Многоустокъ. Polystomella.
- Кучерявий. Crispa.
- Колісничка. Rotalia.
- Венетська. Veneta.

- Насічні. *Entomostegia*. Schnittkame-
rige Wurzelfüßer.
- Звіздчикъ. *Asterigerina*.
Рожоватий. *Rosacea*.
Щитинокъ. *Cassidulina*.
Гладкий. *Levigata*.
- Склубні. *Agathistegia* Knäulkamme-
rige Wurzelfüßer.
- Крутоклітникъ, *Spiriloculina*.
Дірчатий. *Perforata*.
Звникъ. *Adelosina*.
Гладкий. *Levigata*.
- Міхурочні. Polycystina.**
Zellenthierchen.
- Скуплики. *Aggregata*. Zusammen-
gesetzte Gitterthierchen.
- Котулець. *Sphaerozoum*.
Точкований. *Punctatum*.
Олипокъ. *Collosphaera*.
Синій. *Huxleyi*.
- Особники. **Solitaria. Einfache**
Gitterthierchen.
- Колипъ. *Thalassicolla*.
Зеренчакъ. *Nucleata*.
Кридинка. *Pterocanium*.
Харибдова. *Charybdaeum*.
- Губчачи. Amorphozoa.**
Seeschwämme.
- Губки. *Spongiae* Schwämme.
- Губка. *Spongia*. Meerschwamm.
Звичайна. *Communis*. Gemeiner
Waschschwamm.
Губійка. *Spongilla*. Süßwasser-
schwamm.
Річна. *Fluviatilis*. Gemeiner Fluss-
schwamm.
- Коралини. **Corallinae. Flechten-**
korallen.
- Коралина. *Corallina*. Flechtenko-
ralle.
Звичайна. *Officinalis*. Korallen-
moos.

МАТЕРІЯЛИ

збірані міжъ людомъ.

а) до номенкляшури шеріологичнїи.

- Cervus elaphus* L. Edelhirsch. Лїнь (Кур.).
Cricetus frumentarius Pall. Hamster. Землївий песикъ (Жид.).
Хоба (gen, fem. Cyd. B.)
Lepus timidus L. Hase. Заяць, Яць, Яцко, (Суд. В.)
Mustela erminea L. Hermelin. Горностаљ (Луч).
Sorex. Spitzmaus. Піскучка. (Суд. В.).
Sorex vulgaris L. Waldspitzmaus. Мідикъ (Жид.).
✓ *Talpa europaea* L. Maulwurf. Крегъ, Богэцький синь (Жид.
єсть повірьє, що крегъ зробився зъ сина богача, хотівшого виду-
рити поле відъ рідного брата. Богачъ велїв синові полізти въ яму
и навчивъ єго, якъ говорити зъ підъ землі -- себъ то нібидухъ
який — коли прийде на поле зъ братомъ, щобъ того злякати. Такъ
и сталоє. Та за кару синь ставъ крегомъ тай отъ поре до нині

землю. Тому то и руки у крета якъ у чоловіка. И такъ вже остане до суду-віку), Кертиця (Туд. Жовк.). Керть (Трг.).

Vespertilio murinus. Schreb. Gemeine Fledermaus. Мишарь (Кур. въ виговорі: мишіръ). — Мишъ зъ желізними крилами (Спас.).

б) до номенкляшури орнітологічнїи.

Alauda. Lerche. Жóрванокъ (Кул.), Жáльворонокъ (Утішківъ; жалькотить або жаркотить). Дзаворонокъ (Сч.).

Alauda cristata L. Haubenlerche, Kothlerche. Подорожникъ (Микл.).

Anas boschas L. Stockente. Качка крижова (Луч. Такожъ розличають въ Луч. еще и „Дністрівки,“ Суть то менші качки, красі „мають ріжний квіть на собі.“

Anas penelope L. Pfeifente. Свисту́ля (Шилі Терн.).

Anas querquedula L. Schnärrente. Чарáнка (Пол.).

Anthus arboreus Bechst. Baumpieper. Сні́рка (Жид. зрівняй ляцьке psnerka).

Ardea stellaris L. Grosse Rohrdommel. Гупайло (Жид.).

Astur nisus L. Sperber. Скригулець (Луч.), Юрко́ (Луч.). Скригілець (Перемішляни въ Бер.).

Calidris arenaria Ill. Grauer Sanderling. Пісо́чникъ (Я.).

Cinclus aquaticus Bechst. Wasseramsel, Wasserstaar. Пóнуръ (Луч.).

Columba oenas L. Holztaube. Пу́жикъ (Пак.).

Columba turtur L. Turteltaube. Турка́чъ лісовий (Луч.), Туркало (КС.) Пру́тавка (См.).

Corvus glandarius L. Eichelhäher. Со́йка и Верещайка (См.).

Corvus caryotactes L. Nusshäher. Орі́шникъ (Самб. коло. Трк.).

Crex pratensis Bechst. Wachtelkönig а такожъ и *Rallus aquaticus* L. Wasserralle. Туркачъ водяний (Луч.). Га́чокъ (Пак. по годосі гаць-гаць! у Мазурівъ: gacek = vespertilio, кожанъ, котрого Пакушівчане звать Пирга́чъ.⁴⁾

Emberiza. Ammer. Стерна́дка. (Бог.).

Emberiza cirrus L. Zaunammer. Цвірінькало (Куря) Свершукъ (Підб.).

Emberiza citrinella L. Goldammer. Жовтогрудникъ (Болехівъ), Жовторузка (Завадівъ). Жовтобручка (Мкт., К. Кал.).

Emberiza miliaria L. Gerstenammer. Кара́зий (Ол. Співъ его толкують въ Ол: покинь сані, возьми візъ!)

Emberiza schoeniclus L. Rohrammer. Трості́нникъ (Луч. кричить: три-три-три! — два-два-два!)

Falco subbuteo L. Baum = oder Lerchenfalkе. Кобéць (Ман.), Якубéць (Пдр.) Ковпéць (Любша).

Falco tinunculus L. Thurmfalke. Мишоловъ (Цв.).

Fringilla cannabina L. Bluthänfling, Рі́пникъ (Гр. Пак.).

Fringilla carduelis L. Stieglitz, Distelzeisig, Distelfink, Rothvogel. Красáнка (Ф. Льв.).

Fringilla coccythraustes Temm. Kernbeiser, Kirschfink. Товсто-писокъ (Мкт.). Костуръ (Гр. Пак.).

Fringilla coelebs L. Blutfink. Бурачійникъ. (Пст. сподомъ бураковочервоний). Дзямбръ (Пак. співає: чи-чи чи-чи-учичкімъ).

Fringilla linaria L. Leinfink Чичота (Жид.).

Fringilla montana L. Feldsperling. Москаль Москаликъ. Ма-зурикъ. Жидь.

Fringilla pyrrhula Gm. Dompfaff, Gimpel. Свистунъ (К. Льв.).

Gallinula (Ortygometra) porzana L. Punktirtes Rohrhuhn. Сліпичка (Пак.).

Hirundo riparia L. Uferschwalbe. Підбережникъ (Суд. В.). Підплитка (Семаківці на Дністрі. Гніздо має під плитами). Побережникъ (Гр.).

Hirundo rustica L. Rauchschwalbe. Ластівка димова (Підб.), Димівка (Підб.), Димашка (К. Льв. и въ димнику буде) Пташокъ зъ видками (Підб.).

Hirundo urbica L. Hausschwalbe. Ластівка куца (Підб.)

Lanius. Würger. Сорокоузъ (plur. Сорокоузі Кул.).

Lanius excubitor L. Grosser Würger. Скригунъ (Ол.).

Lanius ruficeps. Bechst. Rothköpfiger Würger. Огнівка (Лш.).

Limosa. Pfuhlschnepfe. Болотнікъ (Луч.)

Lusciola rubecula Lath. Rothkehlchen. Блуднікъ (Жид.).

Motacilla. Bachstelze Попикъ (Кул.), Поболотнічка (Р). Дрижистъ (Кути) Трясикъ (Терн.).

Motacilla (alba), (Weisse) Bachstelze. Блисканка и Польска ластівка (Угнівъ. Польскій = полівий).

Motacilla flava L. Gelbe Bachstelze, Ackermännchen. Свиначикъ (Жид.).

Oriolus galbula L. Pirol, Goldamsel, Kirschvogel. Ивиль (Ол. співає, мовъ говорить: ивилі долото укравъ — а ти сокиру!) Илова (См.). Игова (Яворівъ), Теліга (Пак. співає: телі-голі!), Потеліжникъ (Жр.).

Parus. Meise. Синикъ (Сян.).

Perdix cinerea Bris. Gemeines Rebhuhn. Підколотникъ (Стефкова, Сян.).

Perdix dactylisonans M. Wachtel. Перепелюхъ (Луч.), Перепелиця и Купанка (Дав.). Підпадочка (Пак.).

Picus. Specht. Дзѣбакъ (Кур.), Дерводзѣбка (Р.), Довбушъ (Утішківъ, Зол.), Довбавка (Грушівъ К. Яв.). Дзѣгало (Угнівъ).

Podiceps (auritus L.?), Ohrensteissfuss. Вугла (Луч. такъ мені его описовано: такий великий, якъ когутъ, чорний, грохи багрянистий, по підъ снідъ білавий; походить на козу (Коза́ або Пірні́-коза́ *Podiceps cristatus* L.).

Podiceps cristatus L. Haubentaucher. Перкунъ (Шили Терн.).

Salicaria. Rohrsaenger, Потростинникъ (К. Я.).

Saxicola. Steinschmätzer. Купнікъ (Лщ. гніздо має въ купі ка-
міння.) —

Saxicola (oenanthe) Bechst. Grosser Steinschmätzer. Чакъ (Тр.
кричить : чакъ ! — чакъ !)

Saxicola rubetra Bechst. Braunkehlchen, Pfäffchen, Todtenvogel,
Fliegenstecher. Попикъ (Самб.) Попичка (Самб.). Білодупецъ
(См. хвістъ въ насадній часті білий, дальше брунатний).

Scolopax gallinula L. Morschnepfe, Бабка (Ол. Терн.). Ихъ
стріляють звичайно на підліті.

Sterna. Seeschwalbe. Пливáкъ (К. Льв.). Рибáръ (Роженъ ве-
ликий).

Sylvia. Grasmücke. Покропивня (Пдр.), Підкропивка (Дбр.)

Sylvia arundinacea Lath. Teichrohrsänger (*Salicaria arundina-*
cea). Тростинка (Луч.), Очерётниця (С. Б.).

Sylvia fitis Bechst. (*trochilus* Lath.). Fitislaubvogel. Фітькавка
(К. Я. кричить : фіть-фіть !).

Sylvia locustella Lath. Heuschreckensänger и *Sylvia fluviatilis*
Meu. Flussrohrsänger. Цвіркарь (Кур.).

Sylvia nisoria Bechst. Sperbergrasmücke. Зіркачъ (Жид.).

Sylvia rufa Lath. Kleiner Weidenzeisig. Вітикъ (Лщ. гніздо
має также по стодолахъ). Йочикъ (Суд. В. йочиками звать такожъ
много потростинниківъ).

Tetrao bonasia L. Haselhuhn. Огрібка (Пст.).

Troglodytes parvulus L. Zaunkönig, Zaunschlüpfer. Дурикъ
(Луч.), Криль (Винники К. Льв.) Дурилюдка (Винники К. Льв.), Блудъ
(коло Чижикова), Мишій (Кам. в.), Мишовійка (Лщ.) Грішна пташка
(КС. її не годиться побивати; усі птиці не шкідні гріхомъ побивати
и вони зуться „грішні птахи.“). Орле око (Самб.).

Urupa erops L. Wiedehopf. Смердюшка (С. Б.). Худко Стеф-
кова Сян. кричить : худъ-худъ !). Гупко (Пак. кричить : гупъ-гупъ !
Сварять : ти гупко смердячий !).

Vanellus cristatus M. Kiebitz. Цегипка (Новиця К. Кал.) кри-
чить : цигіпъ ! цигіпъ !

Yunx torquilla L. Wendehals. Крутиголовець (Кол.).

Кулики, дубельти и тімъ подібні птахи ловлять самотягомъ
(Ол. Самотягъ-більша сітка на птиці).

Пр Су в а л о (Сян.) має бути птахъ жовтий, дрібку менший
відъ ворони ; пробуває по полонинахъ.

в) до номенкляшури герпетологичнїи.

Anguis fragilis L. Bruchschlange, Haselwurm, Blindschleiche.
Пáдалешникъ (Пдр. якъ наступити на него, то попадаються ноги),
Попадáнецъ (С. Б.), Пáдальниця (Нем. Пв. колиби пáдальникъ, якъ
чоловікъ іде возомъ, перелізъ черезъ маточину колеса и вкусивъ
чоловіка, тобъ чоловікъ умеръ (!) а вінъ би поганий прозрівъ и
ставъ би вже видющїй. Видющї гадини, після народнїї повірки не

такі страшні, бо хочь и вкусать, то самі полізуть за зіллямъ, щобь чоловіка вилічити г.л. в. II стор. 16.). Пв. Ще якъ говорили звірята, казала веретільниця: я маю таку силу, що чоловіка зсажу зъ коня. На тоє Богъ повівъ: Абиєь не зсадила, зроблю тебе сліпою.“ — Якъ веретільниця вкусить, думаютъ, не ма иншої ради, тільки укушений най перечислить цілу ділетку ($\frac{1}{4}$ кірця) проса а тогді ему и полівить. Веретільницю, тую ящірку зовсімъ невинну а нешкідну, мають наше сіляне пересудно за найлютішу гадину. Вертільниця (Угнівъ. Якъ би перетяти вер. косою, то коса би подалася.), Паданецъ (Жр.).

Bufo, *Kröte*. Плюгавка (Дубр.), Крамарка (Пол., Нап.), Крёмарка (Суд. В.), Рёпа (С. Б.). Рёпа (См.) Чарівка (Чайковичи, Босорканя, Босорка (Лш. „босорка“ значить тільки що „чарівниця,“ — якъ найдуть босорку (ропавку), то кладуть її на кінець дранки, (дошки) підь котру підкладають камінь, а о другий кінець дранки сильно ударяють, такъ що бідна ропавка до гори зістане підкиненою, а відтакъ спадає коміть до землі. Нерозумъ сей часто разівъ кілька повтаряють, а то щобь „відплатити босорці за починені людамъ пакости,“ незнаючи що власне тимъ гоненнемъ ропавокъ, тільки собі самимъ шкодять, бо ропавки (ропухи) живлячись шкідними комахами належать до найпожиточнішихъ звірять. — Баба (Камінка Струмілова, Пядики; відай тому, що бородавчата, мовъ поморщена, якъ лице старухи) Каракуля (Бордуляки коло Бродівъ).

Bufo variabilis L. *Veränderliche Kröte* а такожъ и инші роди ропавокъ: Желізняця (Пдр Баять, що худоба відъ желізняці укушена здише: — вь Дав. думаютъ що ропавки и коса не име ся зъ, подібної повірки видить ся и мення: желізняця!) и що они псу ють (!) збіжже гірше ніжъ шурі). Дика баба (Пяд.) Ячмінниця (Курники думаютъ, що псує ячмінь, лежачий на помети).

Emys europaea Schneid. *Sumpfschildkröte*. Футькало (Луч. людъ тамошній твердить, що „футькала“ вь ночи голосно озивають ся „футь! футь!“ або „футькають“).

Nyla arborea L. *Laubfrosch*. Травка (Самб.), Рихкавка, Ричкавка (Жид.), Рехкалка (Утішківъ) Паня, (Пдр. „її цілюють на опарі“), Крока, Крака (Пол. такъ зовуть вь прочімъ и инші жаби). Зелену жабу, „що зъ дожджемъ летить“, гладять, хто має опарі (Суд. В.), Дошівка (Зол.); шуткуючи називають її „Московська зазуля“ (Утішківъ).

Rana. *Wasserfrosch*. Няга, Нёга (Нап.). Водяниця (К. Льв. „Водяницями“ звать такожъ загаломъ водяні животини) Скікавка (Кол.) Квѡка (Чайковичи). Макаць (pl. макаці Мкт.). *Lagva ranae*. Kaulquarre. Наголовачъ (Кам. в.), Головінка (Суходілъ К. Льв.) Голованька (Яв.) Прачка (Криве, Зол.), Праникъ (К. Сокала).

Rana esculenta L., *Nyla arborea* L. и *Bufo*, Радóха (Пдр.) Жаби ззивають такожъ „Веселівскі“ (Суд. В.) и „Бесідниці“ (Раж.)

Salamandra maculosa Schinz. Gefleckte Salamander, Молокосисъ (Орячикъ коло Сколѣго).

Triton. Wassermolch. Водова ящірка (Суд. В.). Водянка (Семаківці).

Vipera berus L. Kreuzotter. Лойка. (Испасъ въ Кол.) гадину не називають по имени, лише „Лойка.“ Пв. якъ Лойка вкусить чоловіка и добіжить борше ніжъ вінъ до води, то чоловікъ помре; въ противнімъ разі у гине лойка. Заблваючи лойку говорять: „пекь-дуча!“ щобъ не віджила и не ползла назадъ до своєї норки. На Благовіщенне, коли — якъ людъ думає — вся гадь зъ норъ вилазить, не годиться приносити патики до хати, бо би відъ того угнивало ся гадде и лойка би вкусила господаря. „Лойками“ звивають впрочімъ ужі и загаломъ гадде.

Пр. Бабинъ песь (Суд. В.) має бути гадь червона и дуже ідка. Ймовірно молода веретільниця сталась поводомъ до сказокъ о тімъ страшенно ідкімъ „Бабинімъ пси.“

г) до номенкляшури ихтиологичнїї.

Abramis blicca L. (*argyroleuca* Heck.) Blicke, Zobelpleinze. Güster. Ліщавиця, Ліщавичка (Луч.).

Acerina cernua L. (*Ac. vulgaris* Cuv. *Perca cernu*) Kaulbarsch. Язгиръ (КС.)

Aspius (*Alburnus*) *lucidus* Heck. (*Cyprinus alburnus* L.). Alben, Nestling, Uklei, Laube. Оглія (Луч.). Плювачка (См. зри низше).

Cobitis taenia L. Steinbeisser, Steinschmerle, Dorngrundel. Сивуля (Дбр.).

Cobitis fossilis L. Wetterfisch, Schlammpeitzger, Bibbe, Bisgurn“ Піскачъ (Стан.).

Rhodeus sericeus Pall. (*Cyprinus amarus* L.) Bitterling, Plät-teln. Сралька (Жовк. Мала та рибка дуже ніжна, легко зъ неї випускають ся кишки або хухри).

Риби по имени мені знісні.

Парьєкъ (Испасъ въ Кол. Парякъ) або Гінчикъ (Испасъ).

Плювачка (См. риба біла, не велика має много острихъ остюківъ въ собі; тому якъ її їсти, треба часто виплєвати остюки).

Суходупа (К. С.) буває худа, має подобати на коблика.

д) до номенкляшури ентомологичнїї.

Acridium. Schnarrheuschrecke. Тріскавка (К. Др.).

Anisoplia (*fruticola* и *crucifera*). (Getreide). Laubkäfer. Гез-ликъ (Терн.). Гедзикъ (Кудобинці).

Anisoplia.... Татърчакъ (Стефкова въ Сян. бувають тогді, коли сіють татарку т. є. гречку). Тарчакъ (Жр.).

Blatta orientalis L. (*Periplaneta orientalis*) Күчenschabe. Теренъ (Спас.) Бобриня (Луч.), Сліжъ (Луч.), Коваль (Городенка. бочорний), Сасъ (Жид.), Фадикъ (Суд. В.) Дідухъ (Кул. „Дідухасолому палять, щобъ не розводилась хробачня въ хаті; коли-жъ винне хто ту солому на обійсте, то зъ неї будуть дідухи-комахи). Швабъ (К. Льв. Зловивши таргана, завивають его въ хустину и кидають „за десяту межу“ думаючи тимъ робомъ позбутися тихъ коммахъ). Вісакъ (К. Яв.), Дергуль (Дарахівъ. Терн.), Дерганъ (Коло Буч.) Гедзанъ (Пет.) Курганъ. (Испасть въ Кол.) Турунъ (Ив.)

Vambus, *Hummel*. Бриндівка (Мкт.). Бриндзаръ (Мкт.), Бриндзей (Хлібичи Кол.).

Coccinella. *Marienkäfer*, *Sonnenkälbchen*. Бабрулька (Самб.), Бедрикъ (Нем. Спас.). Поворожъ (Лш.), Бердунка (К. Яв.) Петро (Руковичи К. Буч. Зловивши того хрущика, пускають его, що-бъ лізъ по руді, и приговорюють: скажи Петре, чи буде тепле? якъ хрущикъ зніметься и полине до гори, то буде тепло, а якъ спаде долівъ, то, думають, буде зимно; К. Льв. и въ Жовківщині, приговорюють: „Зазуленько-вороженько, скажи мені правдоньку, куди я піду чи въ тую стороненьку, чи въ тую, чи въ землю святую? або куку-куку! Зазулейко! въ котру піду сторонейку, чи въ тую чи въ тую, чи підъ земельку сирю“ Ворожка (Сян. подібно приговорюють: ворожка! ворожка! де твоя дорожка? чи до пекла, чи до неба? якъ до гори полетить то значить до неба, якъ же въ долину то до пекла; — такожъ пригов.: Зазулько! Зазулько! покажи куди пішла твоя мати? — Куди хрущикъ полетить, тамъ его и „мати!“ — Щедрикъ (Спасівъ.). Бездрикъ (Бордуляки коло Бродівъ, дівчата ворожать нимъ приговорючи: Бездрику! Бездрику! скажи мені правдоньку: чи я заміжъ піду?) Корівка (Пак. завивають її въ хлібъ и дають їсти корові, котра не хоче літатися. Приг.: Поворожъ, поворожъ, дамъ ти грошъ, чи до неба чи до землі поворожъ! Лш. — Въ Бітлі въ Самб. приг.: Бобруна, бобруна, Божая коруна, розпустила крильця, на всі штири бильця (пільця? — бильця ум. відъ било!) чи зъ відтамъ я, чи зъ відтамъ возьму жінку?) Назви приведені и приговорки односяться найчастійше до *C. septempunctata* L.

Cimex... *Feldwanze*... Смородюхъ (Ман.)
Dorcadion. *Musikkäfer*. Дядьокъ (Семаківці).
Eurpgeria (усиниця). *Bärengrabe* Приміть (Яв.) Притруть (Гр.).
Forficula auriculata L. Ohrwurm. Щипіця (Пак.).
Formica. Ameise. Пікунь (Нем. Дбр.), Пікунець (СБ.). Мурайка (Пак.).
Formica rufa L. Waldameise. Вовчакъ (Стефкова Сян.) Коваль (Трг.).
Gastrus equi F. Pferdebremsfliege. Гнідникъ (Трг. ино сяде коневі на грудь або коліна, вже и причепить гніду до шерсті).
Geocores. Landwanzen. Бздухи, Бздуні (Сян.).

Gryllus. Grille. Свіркалка (СБ Забобонь: коли свіркалка в хаті заносять люшню до сусіда, думаючи, що через тое до него свіркалка піде). Сквиринюкь. (Чагрівъ, Бер.) Сквиринець (Чагрівъ Бер), Яблянка нижна коло Турки) Чверенькó (Мкт.) Чвирінокъ (Семаківці), Сквершукъ (Лц.).

Gryllus domesticus L., Hausgrille. Хома (Хлопці встроивши вь его норку прутикъ приговорюють: Хома, Хома! ти ще дома, всі пішли орати, а ти будешь спати? — вь Испасі вь Кол. приговорюють: Сверхку! сверхку! вийди зь хати, покажи куди орати, бо я орю посередь хати!).

Hippobosca equina L. Pferde-Lausfliege. Бздѣха (Пак.).

Lepidopteron. Schmetterling Муталь. (Жр.). Мугалька (Сян. Жр.).

Lucanus cervus L., Hirschkäfer, Feuerschröter. Парігъ (pl. па-роги. Любіна). Рóнгаль (Перемишляни), Рогаль. Коровникъ (Семаківці). Самочку того хруща кладуть на корови, „що бь бігали“ (лі-тили ся).

Lampyris noctiluca L. Johanniswürmchen. Іванюшка (коло Бродівъ), Мушка блискуча (Яхторівъ), Мушка блишача (Пол.) Мушка світільна (Грибовичи К. Льв.). — Світлúшка (Перемишляни вь Бер. Світлушкою зовуть вь Тернопільщині (Зарубинці) рослину *Carthamus tinctorius*). Святоянчикъ (Пак.)

Melolontha vulgaris L. Maikäfer. Бомбаръ (Жр.). (Ларва) *Engerling, Kartoffelwurm* Феся (plur. Фесі Ол.) Феська (Мікулиці Терн.). Бульбяникъ, Картофляникъ (Семаківці), Заборозникъ (Ів.), Хухунъ (Ів.).

Notonecta. Rückenschwimmer. Кривобóка (Жр.).

Oestrus bovis L. (Hippoderma bovis) Rinderbremse. Бидза (Пст.). Бидзень (Семаківці; Худоба бидзає ся = нападає її бидзень; Бидзень такожь місяць Юний) — Гзляча муха (Жр.) — die von den Larven verursachten Beulen sog. Dasselbeulen (auch die Larven selbst) Перналі (Жр.), Пернакі (Стр.). Угракі (К Льв.), Гуракі (Ів.).

Phalaena. Nachtfalter. Нітка (Лоз. К. Льв. Якъ нітка вь мо-локо упаде, а чоловікъ его випъє, то все буде голодний. Зрівн. старос. **ЛОУТЬКЪ**, ляцк. *łatka*). Смерть (Звар. бояться її бити).

Scarabaeus stercorarius L. Gemeiner Rossskafer. Конярь (Маи., вінъ по гівнахъ шпає), Мазярь (Кур.) Лайнярь (Утішківъ, Зол.) Гвійнікъ (Орявчикъ коло Сколѣго.) Гівнянка (Мкт.). Гівнюхъ (Семаківці), Піпъ (Синевідсько. Попами звать впрочімъ много иншихъ хрущівъ блискучихъ зь родинъ *Cetonia, Carabus* и пр. Подібно зветься свіргунъ (*Gryllus*) у Кроатівъ по пакъ, а у Сербівъ по паць). Коваль (Гр.) — Козулка (Кс).

Tachina (fera), Eristalis tenax и много иншихъ мухъ бурча-чихъ вь лету: Грайки (Кудобинці).

Oniscus asellus L. Maueresel, Assel, Schweinigel. Овечка (Пак. „Овечками“ зовуть також декотрі роди хрущів).

е) до номенкляшури м'якунів.

Anodonta. *Unio*., *Teichmuschel*, *Malermuschel* .. Скалькі (Більче, Чортк.), Кадкі (Цн.), Черенкі (Раж.) Скринкі (Сокаль.), Скойкі (Заліссе надъ Збручемъ), Жаб'ячі колиські (Тудинці Сян.) Габі (К. Льв.). Габі, (Порошкомъ утовченихъ шкарубъ засипують більмо у живині (скота); Сикавки (Яв.) Жабі лупи (Пак. Жр.).

Belemnites. *Donnerkeil*, *Teufelsfinger*, *Alvesstein*. Громова стрівка (Калушъ), Громова куля (Мкт.), Божий палець (См. — Грозову стрівку шкребчуть, и всипують той порошокъ до горівки, котру відтакъ п'ють, якъ въ середині болить).

ж) до номенкляшури бошаничної.

Allium schoenoprasum L. *Schnittlauch*. Зрізованецъ (Самб.), Требулька (Самб.).

Aster chinensis L. *Garten-Sternblume*. Кружечка. Кружачка (Висіцко, Сух.), Тарівка (Підл.), Компостелька (Кадлубиско).

Carex. *Riedgras*. Різуля. (Пол.). Осока (м. Осіка, якъ сокира м. сікира).

Cochlearia armoracia L. (*Armoracia rusticana*). *Gemeiner Meerrettig*. Хронъ (gen. хрону Бор., Сух.).

Drosera (rotundifolia) L. *Sonnentau*. Рóсішка (Ол. дають ко-
ровамъ; що-бъ добре доился) Росичка,

Equisetum arvense L. *Acker-Schafthalm*. Кобильникъ (Бере-
жище Стр.) у Мазурівъ: *przecka*.

Fragaria collina Ehrh. *Hügelerdbeere*, *Knackelbeere*. Хрупавка (Испасъ въ Кол.).

Lolium temulentum L. *Tollkorn*, *Taumellolch*. Ш'алька (Стеф-
кова, Сян.).

Lychnis chalconica. *Chalced*. *Lichtnelke*. Заря (Кол.).

Lycoperdon. *Stäubling*. П'урша (Трг. Порохомъ тамують кровъ
якъ хто скалічиться).

Origanum vulgare L. *Dosten*. Лебідка (Бітля въ Самб.).

Oxalis acetosella *Sanerklee*. Заячий квасъ (Кол.).

Papaver Rhoeas L. *Feuerblume*, *Klatschrose*, *Schüttmohn*. Макъ
трісуший (Завадівъ К. Льв.), Видюкъ (коло Ол.), Видюхъ (Висіцко).
Макъ тріскатий (Перерівъ. Кол.), Здрячий макъ (Білина велика Самб.),
Сійка (Стефкова Сян.). Макъ Самосійний (К. Льв.). Макъ самосів-
ний (Стан.) Макъ діркатий (Стан.). Макъ тріскучий (Жр. вінъ самъ
тріскать

Papaver somniferum L. *Schlafmohn*, Макъ сліпий (Гр.).

Phaseolus vulgaris L. *Vietsbohne*. Фасоля. Кобилиця-велика
фасоля, тична — Чорна фасоля = Карганка а зернята: Каргані.

Pisum macrocarpum. Вельгорохъ у Мазурівъ *Kurpielos*.

Prunus cerasus L. Sauerkirsche. Вешня (Підл.) великі сочисті вишні (овощи) = Марини (Кудобинці).

Prunus domestica L. Gemeine Pflaume. Слива. Овощи має подовгасті; Любашкі (Угнівъ) сині, досить великі, солодкі, дають легко обиратися. Бендюгі (Семаківці) червоні. Сушені угорки = Черносливъ (Укр.).

Prunus instititia L. Kriechenpflaume. Терносливъ; — Овощи: Damascenerpflaumen = Домасини (Ол.). Дурусї (Войнилівъ Стр.) або Дурасї (Берлоги Стр.) великі, мясо не відстає від кістки. — Димки (Лщ.) або Димни малі, солодкі, червоноявосині. — Хруставкї (Сян.) малі сливки, зъ мясомъ притвердимъ Пурнянки (м. Прунянки; Перерівъ) = Пруні або Дристулі. Дрислянки (Стан.) = Дрясливці. Борщівки (Трг.) Круглі сливки, червоні, на борщъ добрі. Паркані (Лщ.) Дулки (Вірхомля велика) Кривакї (Стефкова, Сян.), Келавкї (Кол.) Заснітки (Трг. sing. Заснітокъ) = пироги, Hungerzwetschken.

Prunus spinosa. Schlehdorn. Теръ (Кудобинці).

Rugus communis L. Birnbaum, Груша. Въ Берлогохъ у Стрийщині зовуть овощи „фостачки“ (вигов.: „фостацки“) — Гранушкї (Лоссе Сандецьке) = великі досить тверді грушки. Блющиді = грушки малі, плескаті, дрібку чутні. Збанкї-великі грушки збанковаті. Паршівкї або грушкї паршиві; Колькї — малі грушки дуже тверді; Цукрівкї (Калушъ) досить великі, солодкі; Падальнички (Испасъ) малі грушки, скоро опадають и гниють. — Глівви (Укр.) картофлясті, поспівають въ Серпни (інакше Паний); Воскові (Укр.) = жовті грушки; Піддульки (Укр.) зернасті, похожі на дулі але менші.

Rugus malus L. Apfelbaum. Яблїнка. Овощи: Калинінкї (Кол. Калинянки) = червоні яблїка, винні. Хруськї (Кол.) легко відлапуються. Медінки (Пст.) яблїка дуже солодкі. Кушкї (Пак.) винні яблїка довгі, відъ хвостика грубші зъ одної сторони червоні; Смажінки (Пак.) білі, винні, коло св. Якова пристигають; Бурдї великі, кругловоїсті, винні, коло пупця западнені походять на малі гарбузи. Біловинники (Трг.) винні, середно великі, на зиму добре проховуються. Зімниці (Укр.) зимові яблїка; Путівки, Гірчиці и Циганки (Укр.) великі, темнобарві; Сушені яблїка звать „крошеники“ — ихъ кришать на кружки.

Ribes grossularia L. Gemeine Stachelbeere, Ягресъ (Ман.). Оприня (Стефкова).

Ribes rubrum L. Rothe Johannisbeere. Попорічки (Ман.).

Salix fragilis L. Bruchweide. Крихковербъ (Стр.).

Salix purpurea L. Purpurweide. Самбірка (Яв.), Верба зъ червонимъ лутгемъ (Яв.).

Salix viminalis L. Korbweide. Лутїна (Яв.).

Solanum tuberosum L. Kartoffel. Компірь (plur. Компері Лш.) Буля (коло Трк.), Бадабурка (Кол.). Карпеля (Стефкова Сян.), Бундзъ (Шпиколоси). Куртофля (Пак.). Гордозла (pl. Гордозолі; Ольшаниця Сян.).

— Дівчурка (коло Надвірної) червона дрібна бараболя; Кри-вувьки (Пак.) Круцьки, Закруцьки або рогалики = бараболі нирко-ваті. Рахині (Білина Самб.) великі бараболі. Поспіхи = ранні ба-раболі. Рогани (Сян.) великі бараболі. мають много ямокъ. Щта й Фірки (Сян.) лупа на нихъ тверда; — Мазурки (Сян.) — Чехи (Сян.) бульби червоні, довгі.

Tagetes erecta Willd. Aufrechte Sammetblume. Полюхъ (Ви-сіцко. Повнюхъ), Повнюкъ (Підл.). Кутніакъ (Трг.).

Trifolium. Клеє. Конятина. Команиця (Гал. Зело, що люблять коні (комоні), Клеверъ (Укр.).

Vaccinium uliginosum L. Morast-Heidelbeere, Bruchbeere, Rausch-
bere, Trunkelbeere. Глухія (Угнівъ Жовк.).

Vaccinium vitis idaea Preisselbeere. Камінці (Угнівъ) Ква-
снівки (См.).

Viscum album E. Weisse Mistel. Єлимъ, Єломъ (Бор. Сух.).
Вомсна (Трг.).

Ростини по имени мені знані :

Білогодовля (Мкт.)	Кручениці (Мкт.).
Борщівникъ (Пст.),	Ляднікъ (Сян. Самб.) або дикій го- рошокъ. росте межі заїжжемъ
Бритівъ (Сян.)	ааза тїмъ <i>Vicia</i> sp.?
Вудкова трава (С. В.) скоро на веспу високо вигоняє ся.	Манна (Сян.).
Гиравець (Мкт.).	Невістудки (Пст.).
Кречка (Мкт. годують нею индики; также, якъ кого болить въ се- редині, випиває келишокъ го- рівки підправленої кречкою и чісникомъ.	Нерушъ (Стефкова Сян.). Просянка (Мкт.). Роташъ (Стефкова Сян.). Свякоръ (Пст.). Хлезинъ (Мкт.).

в) до шерминологіі природописної.

Багнячка (Пол.) Sumpfboden; багнячка рудá = рудáвина, ква-
сівина (Пол.) на ній не буде трави по людської.

Березовиця (Черніговщина) Birken-saft, Birkenwasser ляцьке
oskola.

Бликнути (Трг) blinken, glitzern.

Брати ся (о барвахъ Кол) пр. берé ся въ зелене — hat ei-
nen Stich ins Grüne, zieht in's Grüne

Бжуніти (К. Льв.) summen пр. жукъ бжунить; жука звивають
иноді „бжуномъ.“ Бжунъ = Summer.

- Бзенити (К. Льв.) *summen* пр. пчола бзенить.
- Викулелый (Стр.) *Stark gewölbt, hoch gewölbt.*
- Грубчастый (К. Льв.) *dicklich.*
- Гедзелитися пр. товаръ Гедзелиться (Жовк) = нападає его гедзель або гедзь (*Oestrus bovis*)
- Грэгати (коло Бродівъ) пр. жабн грэгать = рехкочуть.
- Дородка (К. Льв.) груба кишка (у свині).
- Драпчастый (Гал.) що не стуає добре, драпчить; пр. Свині драпчасті.
- Жітниця (Пониква коло Бродівъ) = житна солома (въ старосл. и староруск. **житница** = стодола); пшеничниця (Пон.) = солома пшенична; ячмінниця (Пон.) солома ячмінна; вівсяниця (Пон.) = солома вівсяна; гречаниця (Пон.) = „солома“ гречана; — просяниця (Пон.) = солома просяча: бараболинне (Гал.) — натпна бараболі; кукурудзинне (Гал.) солома кукурудзи.
- Жубоніти (Стр.) *Summen* пр. хрущъ жубонить або жубелить. Жубелиця (Надвірна гл. випускъ II. стор. 27.). *Scarabaeus stercorarius* зривн. старосл. **жубелиця** *καυθαρος, scarabaeus.*
- Жужелиці або циганські шкварки (К. Льв.) (Eisen) *schlacken.* Блохи ковальські В.) = *Eisenfeilspäne.* Гиць (К. В. зривнай німецькк *Hitze*) = *sprühende Funken.*
- Завезлиско (Санд. Завязлиско), місце де земля западнена або обірвана.
- Зварити (железо) *schweissen.* Зварка = місце де зварено железо.
- Звивущий (Суходіль коло Львова) = вертлявий, мсткий пр. пташокъ звивущий.
- Зубковастый (К. Льв.) *gezähnel* пр. Листъ зубковастый.
- Иль (Гал.) *Thon.* — Глина (Гал. Укр.) *Lehm.* Глей. (Гал. Укр.) *Letten.* (Глей властиво тоє що иль, муль, намўль).
- Кретичина (Пд.) Кретоватина (Суд. В.), Кертовинне (Чортк.) = земля нарига кротом; а такожъ норка крога (*Talpa europaea.*)
- Крикати (Луч.) видавати голосъ кри! кри! пр чапля (*Ardea cinerea*) кричить кри! кри! або крикає.
- Кругикати = кричати круги! пр. бекасъ кругикає (Микл.).
- Кругунькати (Чортк.) *grunzen* пр. свиня кругунькає.
- Купратый (Стан.) съ купромъ піддертимъ, а дуже короткимъ хвостомъ. Курки купраті = *Steisshühner.*
- Лоханя пр. груба якъ лоханя (Дрогобичъ, коло Бродівъ) властиве значинне сего слова: велика подовгаста миска до печива; такожъ нічви (нецьки). въ старословенськ. **лекана** = *λεχάνη, pelvis Becken* а **Локана** *λαστήρ, venter, Bauch, Unterleib, Magen, Schlemmer, Mutterleib.*
- Луть (Яв.) = пруть, *Gerte.* Лутики (Яв.) пругики именно зъ вербиин; Лутина *Korbwelde.*

Матуля (Трг. въ иншихъ околицяхъ: Ватуля) вівця, що перший разъ має ягня. (Перехідъ м на в и на виворіть въ южноруськімъ частій пр. ковніръ, комніръ, пámолотки м. пáволотки (волотки на водоти (Rispe), рівний, рíмний и пр.

Мізиньки (Гал.) Afterklauen.

Набій (Яв.) твердий лідъ набитий. Въ иншихъ околицяхъ зовуть „набоями“ волохаті усильниці принадлежачі звичайно родині Красавокъ (Arctia або Eurperia).

Накретити (о кроті) викинути землю пр. накретить креть кретичину (Пд.). **Накретити** (Трг.).

Обзянути (Корчннъ коло Стрия) пр. чортъ би тебе обзянувъ, песь обзянувъ и пр. = роззявивши ротъ патхнути, anhauchen въ старословонськ. **ОБЗЯНИЖТИ** inhiare, hingähnen, nach etwas schnappen.

Ожеледа (Чортк. Терн. Др....) = Полéдиця (Сян.). Glatteis. Гляди Миклосича „Lexicon Palaeoslovenico-graecolatinum“ вид. въ р. 1862—1865 на стор. 200 **жлѣдица** f. vocabulum obscurum; вiл-такъ приведене слiдуєче мiсце изъ списка походячого зъ столiття п'ятнадцятого виданого Востоковомъ: **облаки, воды, снѣгъ, жлѣдица, мазина, громы** Cod. saec. XV. vost. — очевидно слово **жлѣдица** єсть то наше южноруське „ожеледа“ и єзвчає поледицю Glatteis, glacies lubrica. На Украiнi уживають „ожедедь“ якъ се бачити изъ думки Шевченка починаючої ся слiдуєчимъ стихомъ:

Въ ночи и ожедедь и мрака
И снiгъ и холодъ..... и пр.

(гл. Поезiи Шевченка, виданнє Львiвське стор. 256. Думка LIX).

Отруть (К. Др.) Sternschnuppe, Sternschuss, Sternschneuze.

Оцiнь (утвор) Sublimat.

Перегони (Пд.) пчола, що перегоняє ся (рiдъ робленихъ роiвъ).

Перєгра (Пд.) граннє пчiль пiдъ часъ рiйки. Пчола иде на перєгру (Пд.).

Пiганистий (Ив.) = Пастраковатий (Жр. м. пестриковатий) getüpfelt, bunt, scheckig.

Пiслянки, Пiсляниці (Нижнiвъ, Стан.) овочи пiдлiйшi, що самi опадають; звичайно червивi.

Планки (Лш.) = овочи дикихъ, нещiпленихъ деревъ.

Потяглий (Лрч.) Gestreckt, Lang gestreckt пр. щупакъ потяглий а лiщавиця пiвширока. (Лш.).

Пухнатий (Гал.) Пухлатий (Укр.) flaumig, locker (vom Gefieder). Курка пухната = коло дзѣба по обохъ сторонахъ зъ видстаючими перами, мовъ набородами,

Пшикъ або Пшукъ (К. Льв.) Hammerschlag, Glühspan, Schmiedesinter.

Ретити ся (Висічко) борикати ся, бити ся на пр. свиві ретять ся; старословінське *ретитисѧ* *ἀμιλλᾶσθαι*, contendere wettkämpfen, streiten.

Рудакъ (Гал.) гречка черезъ надмірну спеку спалена.

Щея́ (Гал. Тшея) — гречка пуста (коли підъ часъ зацвіту гречки бувають тучи и лискавки, то вона стане щеєю або пощеватиє). Сага́ (Мкт.) Morast.

Середечка (Чайковичи Самб) у бзини Hollundermark.

Сіменастий (Гал.) съ крапками сірими якъ сімзя; fein grau getüpfelt. Пр. Курка сіменаста.

Скемити (Три.) = Biesen, summen пр. муха скемить.

Скочень (Самб.) лёвъ котрий бере ся еще зеленковатий.

Текучка (Звинячъ коло Содоувини Стан.) Erdöl.

Тиннікъ, Підтиннікъ (утвор.) = альтана.

Цялăкати кричати цялă! цялă! Такъ кричать гонячи заяця (подоцевьки котă або сплюха).

Цибуля. Бульбянка або картофлянка мірно велика картофляста, солодка. — Цибуля кочена. — Плодистокъ або Плодистецъ = дрібна цибуля.

Тріскавець (утвор.) Springbrunnen.

Хижка слимакова (Сян. Стефкова) Schneckengehäuse.

Хмизъ (Гал. кор. гзм умн. гзмзз-з) Unkraut, niedriges Gesträuch, Gestrüpp auch elender kriechender Mensch, Kriechwurm, Balg.

Чиготати (Кул.) видавати голосъ чиги! пр. чайка чигоче.

Чорноземля (Кам. в.) Humus.

Шадий (Сян.) graulichweiss пр. бикъ шадий.

Щебельчастий, (Луч.) пр. ноги щебельчаті pedes grallarii, Stelzenbeine.

Щирецъ (Кам. в.) Супісокъ, широкий пісокъ.

Щілінькъ (Під.) плястеръ (меду), Scheibe, Wabe.

Худоба рогова. Воли и корови по масти, стати и другимъ примітамъ.

Воли: Ревті́ = ясно червонобрунатні (sin. рефта). Бочі́и = воли бочанисті, білобокі. Тарч́и (sing. Тарчъ) = тарканисті, сорокати. Барн́и (sing. барна́) = темнобрунатні. Половќи (sing. Половка) = полові. Сивці́ = сиві. Мури́ (sing. Мура) темносиві, трохи не чорні. Угорські воли = Кайлі́ (воли ті суть сиві зъ довженними рогами; sing. Кайла).

Баланъ = віль білий. Чубанъ = віль зъ рогами до середини загненими (закавульченими). Цапокъ = зъ рогами вьзадъ загненими. Багрій = багровий, т. е. темно червоно брунатний. Прянъ або Перистий = пасемистий. Бокші́й = червоний або чорний зъ білими боками, такжень білий съ червоними або чорними боками. Сіранъ = сірий; Ласій червоний або чорний а підъ черевомъ зъ білими латками або сподомъ зовсімъ білий. Голубъ = голубий т. е. синявосизий. Писемистий = Темний дрібнішими

латками и пасками писаний. Мурга або Мура = чорний; Гордій = половий зь звідкою на чолі, а шією сильною широкою Мурдзій = молодий бикъ чорний. Рога чъ = віль зь довгими рогами. Щиборогий = зь битимъ або щибенимъ рогомъ (Кол.). — Брезивъ = віль беззастий т. е. білий зь умшкою сірого. Армевъ = арменстий т. е. пестрий білий и червоний Рьейкастий = віль половий. Авачъ віль червоний або чорний зь білимъ опругомъ. Сэйка (зрів. угорське szöke білявий, русявий) = сивий віль угорський. (Сян); — Рингачъ або Рига (Кол.) = віль нездалий до розплоду, що уродиться зь однимъ ядромъ. Ружий = червоний (Пак. Сян.); Тарабанъ (коло Балгорода) = великий бикъ; Сиванъ = сивий (Чорт.); Підласистий = підъ животомъ білий якъ ласиця (Чорт.); Косоногий (Стан.) = віль, що ступає косо, зь задомъ узкимъ, кінчастимъ. —

Корови: Ревтаня = ясно червонобрунатна. Бочуля = корова бочаниста, звичайне зь білими боками; Крася = краса пр. червона съ дрібними білими плямками (тарками або тирками). Барнуля = темнобрунатна; Полоуша = полсва; Сивуля = сива; Мураня = темної масти. — Угорська корова = кайлана. (Бітля въ Самб.).

Білуна, Біля = біла (въ Чортківщині дають білимъ коровамъ найчастійше на имя: Маланка); Чобана = зь рогами до середнихъ зверненими; Криворіжка = зь кривими рогами; Козуля Козяна = зь рогами въ задъ загненими; Багря = темночервона; Рожяна або Калина = ясно червоная, жовтавочервона; Зоряна = що уродиться до зорі; Поляна = що уродиться въ поли; Прина = пасемиста (вигов. приана); Бокуля = съ побічемъ найчастійше білимъ а головною мастею темночервonoю, або й біла зь боками жовтими, чорними, червоними; Павуна = голуба корова съ темними обручами докола очій. Половуня = полова. Сіруна = сіра; Ласяна = підъ червомъ по части або й зовсімъ біла; Мургуля = чорна; Лися або Лисуна = до пари гордієви зь білою звідкою на чолі; також полова, на чолі зь білою латкою; Дачена = голуба зь дрібнішими білими латками; Цвітуля = що вродиться въ Цвітну неділю. Пискоровата = сіра, біла и чорна; мастъ смугами и меншими латками. Платкована = пестра, мастъ визначуєся звичайно меншими платками; Мораніста зь темними пасмами. (Кол. Стан.), Шута або Гуля = що не має рогів, (раса шута).

Гнідуля = гніда; Білѣха = біла. Черноха = чорна; Красуля = краса; Бочаста = білобока; Лисоня = на чолі біла; Шадуля = шада (шадий значить сіравобілий); Муруга, Муругова = зь темними пасмами; Барноха, Барнаста темнобрунатна; Плавуха = половуха, полова; Малѣха = маза на зрість (Пак, въ Сян.).

Кони по масти: Лебідь = білий якъ молоко (Milchschim-mel); Морозоватий = зъ волосомъ чорнявосіримъ, на кінди білимь; Кінь визирає протое сивавобіло (Schneeschim-mel); Шпак-оватий, Шпакъ, Сивакъ = свий (Eisenschimmel, Stahlschim-mel); Дерешоватий, Дерешъ = гнідавий, береса въ сиваво біле (Honigschim-mel); Яворовий = блідно жовтаво білий, иноді въ сиваве (майже тото що нім. Apfelschim-mel); Тисавий = блідножовтий, бере ся дрібку въ червоняве (виговор. цісавий, тої барви що тисове дерево (тись, Taxus, Eibenbaum); Гливиий = жовтавий, ясно каштановатий; Половий, Половакъ = блідно червонявожовтий; Буланъ = буланый, falb; Гнідий, Гніданъ — брунатний; Мишатий, Мишастий = сиво жовтаво-брунатний; Рижий = червонобрунатний; Каштанъ, Каштановатий = Fuchs; Золотогривий = буланый зъ гриввою ясножовтою, Goldfuchs; Зористий, Звїздатий, Лисанъ = зъ білою плямою (звїздкою або зіркою) на чолі або лисий; Кінь зъ ліхтарнею = кінь зъ білою пругою або плямою відъ чола ажъ до храпівъ сягаючою; Цеглястий = цегляножовтий; Бурий = сіравобрунатний, брудної масти; Карий = Rappe, Воронъ = кінь чорний або карий, Winterrappe; Карогнідий = Sommergappe; Таркачъ = кінь таркатий, тарановатий або сорокатий т. е. білий и чорно, брунатно або рижо плямлений, Scheck; Чорнохрѣба = половий зъ чорнимъ хребтомъ; Білогривий = зъ білою гриввою; сивогривий = зъ сивою гриввою; Білокопитий, Білокопитистий = зъ білими копитами = Босий; темнійшої масти зъ білими ногами; Басаматий = пасемистий. Гача (Сян.) = жеребъ.

Бекаси, курки, дубельти и инші болотяні птахи ловлять на снурки. Встромляють два не дуже довгі патики простопадно въ землю, а въ горі до ихъ кінцівъ привязують шнурокъ, такъ щобъ бувъ натягнений, до котрого відтакъ укріплюють численні сльки. Потомъ намұлъ підгортають въ той спосібъ, що гребелька утворить ся сягаюча ажъ підъ самъ шнурокъ. Птахи идуть клѣвати тотъ намұлъ; инший небачно встромивши голову въ сльку, ловить ся.

Въ Сян. ловлять болотяну пташню на дуди. Мечуть на місце, де найбільше птахи жирують, легке (pulmo) волове (тамъ зване „дудами“) котре обставляють сльками. (Мають тожъ дикіи Качки ловити тимъ способомъ, що въ дуди дають багато гачківъ причепленихъ на довгихъ шнуркахъ. Качка лакомо кидаючись на дуди пролигне гачокъ и ловиться. Після всеї имовірности спосібъ той не буде добрий: Качка жируючи кінцемъ дзѣба дуже легко почує гачокъ и пізнасть зраду).

Прилади рибальські. Склепъ. (Віха гл. в. II, стор. 24. ч. 25) пліть осібно роблений, котримъ загачують ріку. До то-

го плота гонять рибу, а відтакъ загортають пліть въ округъ, и въ тїмъ загородженїмъ місци ловлять.

Мікало. На довшімъ шнурку оловяна блискуча риба, на самїмъ кіничку зъ гачкомъ. Порушаючи легко тую рибку, улуджає ся щупаки и окуні, котрі пролигнувши мимо здобичъ ловляться

На суми роблять заставки. У пізну осїнь, коли вже вода замерзне, вибирають місце близько берега, де прорубавши полонку забивають въ округъ вїлхові патики и вигороджують плотець лишаячи вільнимъ узке місце. У тую будовину суми радо заходять. Помітивши зайшлу рибу, рибакъ скоро засуває або заставляє отвірѣ дошкою обо чимъ другимъ а рибу витягає.

Раки ловлять на лібець. До патики прив'язують шнурокъ, на котрого кінци присилене чутне уже м'ясо, кріпъ а для лїпшої ваготи одвітно тяжкий камінь. До м'яса причипляються раки, котрі відтакъ витягнувши лібець до гори, ловлять.

Додашочокъ.

Сказочки о звірятахъ.

Перепелиця и деркачъ (*Perdix dactylisonans* и *Crex pratensis*).

Перепелиця и деркачъ возили разомъ маслянку; одного разу вихопився имъ чіпъ зъ бочки, а маслянка зачала течи. Деркачъ кинувши шукати зачопомъ, та не мігъ найти. Перепелиця жъ забачила чіпъ, та кличе до деркача: „Федьку-на! Федьку-на! ось кілокъ! ось кілокъ!“ А деркачъ питаєсь: „де-де? де-де?“ Вона-жъ му показує: „вось-вось! вось-вось!“ (Поляна).

Перепелиця и деркачъ гнали теля; теля збрикало ся и утекло міжъ буряни. Тоді взяли вони его вигоняти. Перепелця кличе до деркача: „Павло! гонь-теле! гоньтеле!“ а деркачъ наганяючи теля кричить! „киць-киць!“ (Судова Вишня.)

Перепелиця и дріздъ (*Turdus viscivorus*).

На переднівку позичивъ дріздъ (другі кажуть: деркачъ) відъ перепелиці пять колосівъ жита, а відтакъ, якъ уже пристигло збіжже віддававъ їй лише три. Тому-то вони сваруться. Перепелиця кричить до дрозда: „пять колосъ! пять колосъ!“ (ніби тільки тобі позичила), а дріздъ все торочить: „три-три! три-три!“

(Пітиличъ, Жовківщина).

Перепелиця кличе: „підполю! підполю!“ або „підпалу“ т. в. буду полоти (Ол.) ховавъ! ховавъ! панъ жене! панъ женє! (Кудобинці). (Очевидно суть то лише уривки сказокъ довшихъ). Під-

палокъ! підпалокъ! (Лш. ніби вже новий хлібъ! — Підпалокъ хлібець, въ Коломийщині зве ся „віфатникъ“).

Два мужики посварилися о луку и пішли до суди на справу. Судия бувъ несправедливий: потягнувъ добре зъ обохъ сторонь: відтакъ помиривъ тяганцівъ и відпустивъ. Ідуть мужики до дому, та шкробаюгся въ голову: бачъ богато стояла тяганка. Прійшли па луку. о котру сварилися, та оба тяжко призадумали ся. Ажъ ту деркачъ кличе: то здеръ! то здеръ! — А перепелиця сімєся: хоть теле! хоть теле! (другі розказують, що кликала: взявъ, взявъ! пять телиць! пять телиць!) — Ой таки правда! кажуть мужики.

Дастівка (Hirundo) каже на весну: „Зоставила мѣ стоги обороти, прилетіла мѣ на голий борщъ!“ (Утішківъ, Зол.).

Зазуля и ворона (Cuculus canorus и Corvus cornix). Святий Юръ запопавъ коня на пасовиску, сівъ на него и поїхавъ. Тое бачили зазуля и ворона. Зазуля кличе: „купивъ! купивъ!“ а ворона каже ні „вкравъ! вкравъ!“ (Утішківъ, Зол.). — Зазуля кукає лише до Пєтра; потомъ вдавить ся магількою и перестав кукати (Утішківъ. Магілька = сирь смажений, збитий въ катульки).

Соловій (Lusciola luscinia) вигукує: кліщъ! — кліщъ! — кліщъ! — кліщъ! позичъ кліщъ! позичъ кліщъ! позичъ! кліщъ! позичъ кліщъ! — идуть пси! идуть пси! у-тя-тя! — утя-тя! — у-тя-тя! утя-тя! — тікай! — тікай! у-тя-тя! у-тя-тя! у-тя-тя! (Стр.).

Ляскіть соловія віддають такожъ такъ: цвігу! цвігу! батогомъ! батогомъ! кумъ кліщъ! — кумъ кліщъ! — бери его! бери его!

Відаванне голосу соловіячого єсть въ звязи ізъ сказкою слідующею. Соловій зівставъ сотворений безъ заду. Разъ запросили его другі птиці на празникъ. Та соловія сарака стидався ити безъ заду, тому позичивъ собі тую часть тіла у кума кліща. (До того відноситься тоє ніби накликуванне: кумъ-кліщъ! позичъ кліщъ!) По празнику однакожъ не хотівъ вінъ добродушному кумови віддати позиченого. Коли-жъ до нєго кліщъ наближаєсь, щобъ свое відобрати тровить его псама (у-тя-утя-тя — тікай! бери его! и пр.) такъ що бідаха кліщъ напудиться и утікає. Після иншої відміни подібної сказки толкується чому, буває, соловія співає въ ночи. Отъ вінъ все дячить, щобъ не заспати, бо колибъ заснувъ, кліщъ би прибігъ и відобравъ позичений задъ. — Иноді що за буйна уява въ безконечній сказочній нашого люда!

Синиця (Parus major) співає: пить-пить! гарá-гарá!

Жовтобрюхъ (Emberiza citrinella) каже: чвертку! чвертку! вівсá! вівсá!

Ивиль (Oriolus galbula) співає: я ще не обідавъ! я ще не обідавъ! я ще не обідавъ! (Репьянци коло Калуша).

Удудъ (Uruba erops) вигукує: пу-пу! пу-пу! солонина на поду! но я но ню не піду, але Івана пішлю! (Кол.).

Песъ: Здивався песъ зъ псомъ, та ніби говорять, що хлєп-тали; одинъ: жур-р-рѣ! а другій: бор-р-щѣ! — Здивався великий песъ відъ столяра, зъ малимъ відъ гарбаря. Великій дразнить малого! Ирха! ирха! — а малий великого: гебель! гебель! (Стр.).

Комаръ (*Culex ripiens*) літаючи въ ночи надъ ухомъ чоловіка питає ся: чи ти ухо спишь? (Стр.).

Повірка за кушъ *Cornus Sanguinea*. Свидь въ німъ дідько спить. (Сян.).

Наслідовання голосу жабъ.

1. Кумъ, кумъ! зъ чого ваша хатка? — зъ жабуриння, зъ жабуриння! — кумъ-кумъ! шосте вар-вар-варрили? — борщъ, борщъ! бура-ки-ки, бура-ки ки-ки! (Більче Чорт.).

2. Братъ умеръ! — та котрий? та Матвій! — та плачмо за нимъ! та ну! — та-ну! (К. Льв.).

2. Кумъ-кума! позичъ полотна! — або що? — та кумъ вмеръ! — та коли? — въ Четверъ! а плакалисте? — еще ні! за-разъ будемо! — ну! — ну! — ну! (Жовківщина).

4. Кумъ-кума! позичъ полотна! або що? Гриць умеръ, до гори ноги задеръ! (Тудорковичи).

5. Кумъ-кума! позичъ полотна! або що? умеръ кумъ! — де лежить? — підъ столомъ! — чимъ накрити? помеломъ! (Оборотівъ, Золочівщина).

6. Кумъ-кума! де бузѣкъ? — нема! — а дежъ? — здохъ! радъ-радъ-радъ! (Доляна, Стрийщина).

7. Кумъ кума! раді-раді-раді! (Камінка волоська).

8. Кумъ-кума! позичъ полотна! умеръ Гриць, нема ногавиць! (Жовківщина).

9. Кумъ-кума! позичъ полотна! — на що? — на штани! — хто вмеръ? — мій братъ! — якъ ся називавъ? — Кіндратъ! — плачмо! — ну! — ну! — ну! (Станиславівщина).

10. Кумъ-кума! бузѣкъ де? — не ма! — а дежъ? — умеръ! — коли? — въ Четверъ! — а ми тому раді-раді-раді! (Вульки Мазовецькі).

11. Кумъ-кума! чи раді бисте, аби бузѣкъ здохъ? — Ой рада-рада-рада! (Воля Якубова коло Дрогобича).

12. Кумъ-кума! позичъ полотна! братъ умирає, сорочки немає! ой ну! ну! ну! (Коло Бродівъ.).

13. Кумо, кумо! де твій кумъ? — на Дону! а твій? утонувъ! — нумъ плакати! — нумъ! — нумъ! — нумъ! (Укр.).

Ще де-котрі повірки.

Ужі мають свого короля, котрого всі слухають. Якъ свисне, всі сходяться и дують разомъ: тогді роблять они діяментъ. Якъ

король зведить, кидаються всі на напастника и заідають ёго на смерть.

Перекиданне вужа вь полоза. Если вужь сімь літь не чує піяння когута, ні звона а такожь сімь роківь не бачить людей (т. в. коли не заходять люде у пушу, де сидить) то стає полозомь. Полозъ гадь страшений — де котить ся, тамъ трава горить.

Бувають вужі, що мають „золоту голову.“ Щобъ ту голову дістати треба передь порою вужа еще німь сонце зійде, прогледити чисту хустинку; тогді вужь скине на хустину золоту голову, а намість неї виросте му нова, однакожь вже не буде золота (К. С.).

Якъ вужівь богато вь купу склубленихъ — то они скарбъ стережуть. Хто-бъ тогді кинувъ на нихъ хрестикъ священный, той би мігъ взяти, той скарбъ, бо вужі такъ дуже би хрестика напу-дилися, що всі би пішли вь ростечъ а скарбъ би лишили.

Щобъ не велися жаби (ропавки) вь хаті, солять вь Великодний понеділокъ передь сходомъ сонця свяченою солею докода хати. Да жаба вь хаті тамъ нещастье. Коровамъ відбирають молоко и пр. Тому жабу (ропавку) палять (Великий нерозумъ! ропавки зовсімъ не шкідні, на виворіть, якъ згадано вже, суть то звірята пожиточні!) Ропавку не годиться брати руками, щобъ не имили ся на рупі ві сікліни, а все серпомъ. Щоби пізнати чи котра „не відбрає молоко“ т. в. чи не відьмує, достаточо — після думки забобоннихъ людей — взяти у підозріноі жінки масло и кинути на болото. Коли масло відьмєске, то притьмомъ жаби ропухи и всяка погань зійдеся до него и по кришечці буде ёго розьїдати. Гадь лізе для того такъ квапливо до того масла, бо вь німь єсть и ихъ часточка. Чарівниця бо відбрає молоко такожь жабамъ и гадюкамъ.

Децо зъ науковоі шерминологіі бошаничноі.

(Слова, біля котрихъ нема буквъ вь скобкахъ, суть утворені).

Матня (Жовк.), Корінъ маточний, Товстий корінъ (Укр.) Hauptwurzeln radix palaris. К. прямий, Pfahlwurzeln, r. perpendicularis; К. поземний Thauw. r. horizontalis; К. нитковатий fädliche W. r. filiformis. К. вальцеватий, обловатий Walzige W., cylindrica; К. ку-жіловатий spindelförmige W. r. fusiformis; кулистий kuglige W., r. globosa; К. ріповатий rübenförmige W.; r. rapiformis. К. повдичий einfache W. r. simplex; К. крещастий, ästige Wurzeln r. ramosa (н. пр. у листанихъ деревъ); К. деревистий r. lignosa, Holzige W., К. м'яский, м'ясистий fleischige W. r. racemosa; Волокна коріневі, Wurzelfasern, fibrillae; Невластиве корінне, Підкорінки Haftfasern, radices adventiciae; Присялки, Причитки, Klammerwurzeln; Пависки, Вуси, Luftwurzeln; Присавки, Saugwurzeln.

Біло (Гал.), **Бадилина** (Гал.) **Баділо** (Стр.) die einjährige Hauptaxe der Pflanzen, Stengel, caulis; **Стеблo** (Гал. Укр.) **Стебеліна** (Гал. Укр.) Halm, culmus; **Колінця** (Самб.) Knoten, nodi; **Лущиця**, Binsenhaln, calamus; **Чередень**, Schaft, scapus; **Прикорінь** (Укр.), **Корняк** (Гал.) Wurzelstock, rhizoma; **Пень**, truncus, Stamm; **Колодиця**, Palmenstamm, cormus; **Віття** (Укр.) **Гілля** (Гал. Укр.), **Zweige**, ramuli; **Галузи** (ном. sing. галуза Гал.) Aeste, rami; **Розгалузення**, Verästelung, ramificatio; **Розвилкованнє**, gablige Verästelung, dichotomia; **погроиште розгалузеннє dreitheilige Verästelung**, trichotomia; **розгалузеннє креслатє nach oben in Aeste sich auflösende Axe**, axis deliquescentis; **розгл. сувершковє gegipfelte Verästelung**, ramificatio fastigiata; — **Відземки** (Стр.) Ausläufer, stolones; **Розхідки**, **Відріскки**, **Відсадки** Ableger, Absenker, propagines; **Пасиннє** (Чорт.) **Парости** (Терн.) **Паростки** (Терн.) **Підгінці** (Бенкова Вишня) **Парінці** (Укр.) (Nachwachsende Triebe) Schösslinge, Wurzelsprossen, turiones; **Вісь повійна schlingende Axe**, axis volubilis. **Вісь кручена gedrehte Axc**, ax. tortilis; **В. читава a. radicans**, wurzelnde A. и пр. **Ставець**, **Сутка** internodium, Stengelglied. **Ставчатість Gelenkbildung**, articulatio.

Корá, Rinde, cortex; **верства коркова** Kork, suber; **Мяздра** Borke, rhytidoma; **лико**, liber, Bast; **М'ясчипа**, cambium; **біль alburnum** Saffholz; **твердяк** Kernholz, duramen; **серце** (Стр.) **стриж** або **стрижін** (Самб.) Mark, medulla.

Листь, Blatt, folium; **Піхва** Blattscheide, vagina; **Хвостикъ** Blattstiel, petiolus; **Платівка**, Blattscheibe, lamina; **Жилки**; Adern, venae; **Листки** foliola; — **Цвіт**, Blüthe, flos; **Чашка**, Kelch, calix; **Вінець**, Blumenkrone, corolla; **Пиляк**, Staubgefäß, stamen; **Нитка** Staubfaden filamentum. **Головка пилочна** Staubkölbchen, anthera; **пиль** Blüthenstaub, pollen; **Стовпикъ**, Stempel, pistillum; **Зав'язникъ**, **плідникъ** Fruchtknoten, germen; **Шийка** або **плідникъ** Griffel, Staubweg, stylus; **блізна** Narbe, stigma; **Оцвітина**, Blüthendecke, perianthium, perigonium; **Ділець**, Kelchblatt, sepalum; **берігъ** або **окрай**, Rand, limbus; **Горлань** Schlund, faux; **ч. многоділочна** cal. polysepal. **одно або зрослоділочна** cal. mono v. gamosepal.; **Платокъ**, Blumenblatt petalum; **в. многоплаточний** cor. polypetala; **в. одно або зрослоплаточний** cor. mono v. gamopetala; **цвіт безплаточний** flos apetalus; **ноготь**, Nagel, unguis; **платинка** Platte, lamina; **Прицвітень**, Deckblatt, bractea.

Колосъ, Aehre, spica: **Колоски** (н. пр. у *Briza media*), **Пáколоски** (н. пр. у *Hordeum*) = Aerchen, spiculae; **Базька** (К. Льв.) **Багнітка** (Сян.) або **бичка** (Кс) Kätzchen, amentum; **Шулька** (Чортк.) **Палка** Kolben, Spadix; **Шишка**, Zapfen, conus, strobilus, **Грозно** (С.) **Гразло** (С.) Traube, racemus; **Окружокъ**, Dolde, umbella; **окружко** грозно, **Віховка**, Doldentraube, corymbus; **Підокружокъ** Afterdolde, суша; **Волоть** (Терн.) **Волотка** (Терн.) Rispe, panicula; **Иноді роз-**

галузена волоть оп'ять на менші волотки або паволотки. Доколикъ, або Очертокъ, verticillus, Quirl; Кितिця, Strauss, thyrus; Торонь, Blüthenschweif, anthurus. Головка, Köpfchen, capitulum; кошичокъ, anthodium, Blütenkörbchen.

Овощъ, Frucht, fructus. Голина, Голияка. Kornfrucht, caryopsis; Зернакъ, Schliessfrucht, achenium; Двужернакъ, репчикъ; Spaltfrucht, cremocarpium; Опушиякъ = зернакъ зъ опушиною (pappus). Крылатка, Flügelfrucht, samara; Мішча, Schlauchfrucht, utriculus; Орішокъ, Nuss, nux; Лушпина. Hülse, legumen; Лушпа перевязувата або сусічка. Gliederhülse, lomentum; Струкъ, Schote, siliqua; Струкъ перевязуватий або сусічковий, Gliederschote, siliqua lomen; тacea; Стручокъ, Schötchen, silicula; Орішочникъ Nusschötchen, nucamentum; Тобілка, Kapsel, capsula; Яблівка, Apfelfrucht, pomum. Ягода, Beere, bacca. Ягода зложена або суягідникъ, Zusammengesetzte Beere, syncarpium; Диячка, Kürbisfrucht, pepo.

ОБ'ЯСНЕННЄ СКОРОЧЕНІЙ.

Бер. = Бережанщина. Бог. = Богородчани. Бор. = Боратинь коло Бродівъ. Буч. = Бучачь. Гр. = Грушівъ коло Дрогобича. Дав. = Давидівъ к. Льв. Дбр. = Добротвори въ Золочівщині. Др. = Дрогобичь К. Др. коло Дрогобича. Дубр. = Дубровичи. Жр. = Жерниця нижня въ Сянїччині. Жид. = Жидятинь. Зав. = Завадівъ. Звар. = Зваричівъ. Зол. = Золочівщина. К. Льв. = коло Львова. КС. = Камінка Струмїлова въ Золочівщині. Кам в. = Камінка волоська въ Жовківщині. Кол. = Коломийщина. Ко. = Коесівъ въ Коломийщині. Кул. = Куликівъ. Курн. = Курники. Кур. = Куровичи коло Львова. Лоз. = Лозина коло Львова. Луч. = Лучани коло Шелиськь. Лщ. = Ліщини въ Сандеччині. Ман. = Манаївъ. Микл. = Миклейшівъ коло Льв. Мкт. = Микитинці въ Коломийщині. Нап. = Напоршня коло Львова. Нем. = Немилівъ въ Золочівщині. Ол. = Олесекó. Пак. = Пакушівка въ Сянїччині. Підб. = Підбережці коло Львова. Підл. = Підліесе коло Олесекá. Пдр. або Пд. = Підьярківъ коло Львова. Пол. = Поляна. Пет. = Пістинь въ Коломийщині. Пяд. = Пядики въ Коломийщині. Раж. = Ражнівъ коло Бродівъ. Р. = Рудá въ Стрийчині. Самб. = Самбірщина. С. Б. = Сілець. Веньківъ надъ Бугомъ въ Золочівщині. См. = Смолинь. Спас. = Спасівъ коло Сокаля. Суд. В. = Судова Вишня. Сх. = Суходїль коло Львова. Сух. = Суходоли коло Бродівъ. Сян. = Сянїччина. (Сянїцькій округъ). Стан. = Станиславівщина. Терн. = Тернопільщина. Трг. = Торгівъ въ Золочівщині. Туд. = Тудорковичи коло Сокаля въ Жовківщині. Яв. = Яворівъ въ Перемищині. Я. = Янівъ коло Львова. Чортк. або Чорт. = Чортківщина. Цн. = Цїнева въ Стрийчині.

К. = Коло; утвор. або утв. = слово утворене. Укр. = слово Українське.

ОПЕЧАТКИ.

<i>Напегашано :</i>	<i>Мав буши :</i>
Стор. 20. зъ долини в. 4. по підъ свідъ білавий	по підъ спідъ білавий.
„ 22. зъ гори в. 8. селяне	селяне.
„ 23. <i>Aspius lucidus</i> Плювачка (См. зри низше)	<i>Aspius lucidus</i> Плювачка (? См. зри низше).
„ 28. в. 8. бараболі	бараболі.
„ 28. Лядникъ а. дикий горо- шокъ росте межи зоіж- жемъ а а за тим...	Лядникъ або дикий горошокъ росте межи збіжжемъ а за тимъ <i>Vi-</i> <i>cia</i> sp.?
„ 29. в. 21. Зварка = місце де зварено желізо	Зварка = місце, въ котрімъ зварено желізо.
„ 29. в. 1. въ долині. Лутина <i>Korbwelde</i>	Лутина <i>Korbweide</i> .
„ 30. зъ долини в. 3. мовъ на- бородами	мовъ пабородами.
„ 32. в. 4 зъ гори зъ битимъ рогомъ	зъ збитимъ рогомъ.

НБ ПНУС

256005

Накладомъ М. Дилмша въ Львові вийшли

книжки слїдуючі:

РУСЬКА ЧИТАЛЬНЯ

видавана

Кеснофоншомъ Климковичемъ.

- N. 1. п 2. Чайковський, романъ въ козацькій старини, Є. Гребінки
перевівъ зъ московської мови К. Климковичъ, 2 томи
1 зр. — кр.
- N 3. Цигани, драма О. Корженевського. пере-
вівъ зъ польского Д. Лозовський . — „ 35 „
- N. 4. Шельменко наймитъ, комедия Г. Квітки
перевівъ зъ московської мови, окрімъ ролі
Шельменка, К. Климковичъ . . . — „ 45 „
- N. 5. Косове поле, повість П. Хохолушка, пе-
ревівъ зъ чеського Л. Лопатинський . . — „ 40 „
- N. 6. п 7. Вечери на Хуторі, повісти М. Гоголя, пе-
реведені зъ московського. Томъ I. 60 кр. Томъ II. 50 „

Німецько-Руський

С Л О В А Р Ъ

О. Партицького

учителя руського языка п литературы

въ р. 1867. ціна 3 зр. а. в.

НАУКИ ДУХОВНІІ

на случайніи Торжества.

Написавъ Назарій Сабаговичъ.

Львівъ. 1870. Ціна 1 р. 50 цент.

ПОЧАТКИ

до уложення

номенкляшури и терминологіи природописної, народнєй.

Написавъ Иванъ Верхратський.

Випускъ III. — Ціна 20 цент.

На складі у М. Димета можъ такожь дістати:

Початки до уложення номенкляшури и терминологіи природописної, народнєй. Випуски II. и IV. по 20 цент.

Святе письмо.	Евангелія по Св. Матєєві	20	цент.
"	"	"	" Св. Маркові 20 цент.
"	"	"	" Св. Луці 20 цент.
"	"	"	" Св. Іоанові 20 цент.

МОЛИТОВНИКЪ ДЛЯ РУСЬКОГО НАРОДУ.

ДРУГЕ ПОБІЛЬШЕНЕ ВИДАННЄ.

Стоить 40 цент.

На краснімъ веліновімъ папері 60 цент.

Примірникъ оправлений (після якости)

70 цент. 1 р. и 1 р. 60 цент.

НБ ПНУС

256005